

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE BIJZONDERE COMMISSARIS

In grote trekken omschreven kunnen we de bijzondere commissaris betitelen als de afgevaardigde van de bevoegde administratieve overheid, door haar aangesteld om, onder bepaalde voorwaarden en bij het in gebreke blijven van gemeenteoverheden in het bijzonder, of van ondergeschikte bestuursorganen of ambtenaren in het algemeen, inlichtingen in te winnen, of in hun plaats maatregelen of beslissingen te treffen in uitvoering van wetten, algemene reglementen, besluiten van de provinciale raad of van de bestendige deputatie.

De « bijzondere commissaris » is geen uitvinding van onze wetgevers. Lang vóór ons tijdperk van onafhankelijkheid zijn inderdaad sporen te vinden van een gelijkaardige instelling, en wel meer bepaald in het zogenaamde eeuwig edict van 12 Juli 1611, van de Aartshertogen Albrecht en Isabella, edict dat er vooral naar streefde in het land tot een wettelijke eenvormigheid te komen. Met dit doel hadden de hertogen de voorschriften hernomen door Karel V in 1535 uitgevaardigd, en waardoor de codificatie bevolen werd van de algemene en locale gebruiken. Dit werk moest klaar zijn binnen een termijn van zes maanden. Spijts herhaalde bevelen, bestonden er in 1540 slechts zes geschreven « costuymen ». Dit aantal was bij het begin van de regering van de aartshertogen, nl. in 1598, tot 10 gestegen. Albrecht en Isabella wensten echter een vlugge vastlegging van de rechtsgewoonten en schreven met dit doel, in artikel 1 van het gevisieerd edict voor, dat bij het verstrijken van een nieuwe termijn van zes maanden, een « speciale commissaris » zou afgevaardigd worden om, op de persoonlijke kosten van de locale overheden, te zorgen voor het schrijven van de « costuymen » en voor hun onderwerping aan de voorziene homologatie.

Men vindt de instelling van bijzondere commissarissen ook terug in verschillende wetten van het Franse en het Hollandse tijdvak, zodat wij dit kort historisch overzicht kunnen besluiten, met de vaststelling dat de wetgevers van 1836 — jaar waarin de provincie- en gemeentewet uitgevaardigd werden — niet innoverden.

* * *

In welke thans nog vigerende wetten is het optreden van een bijzondere commissaris voorzien?

Wij hebben, naast de artikelen 110 en 127 van de

provinciewet en artikel 88 van de gemeentewet, de wet van 10 April 1841 op de buurtwegen, waarvan artikel 22 bepaalt dat, ingeval een gemeenteraad mocht trachten zich te onttrekken aan de verplichtingen opgelegd in zake onderhoud en verbetering van de buurtwegen, de Bestendige Deputatie ambtshalve het bestek van de werken doet opmaken, na de gemeenteraad gehoord te hebben, de rollen vaststelt, vervolgens de uitvoering van de werken voorschrijft en de betaling beveelt uit de gemeentekas, dit overeenkomstig artikel 88 van de gemeentewet, m.a.w. door tussenbeide komen van een bijzondere commissaris.

Verder de wet van 7 Mei 1877 op de politie van de niet-bevaarbare en niet-bevlotbare waterlopen. Artikel 31 van deze wet voorziet dat de gemeenten, om de herstelling te bekomen van elke schade aan de waterlopen veroorzaakt, kunnen handelen bij burgerlijke rechtsvervolgning en indien ze in gebreke blijven, de Bestendige Deputatie een bijzondere commissaris kan gelasten in haar naam op te treden. Ten slotte de wet van 6 Juni 1937, houdende wijziging van de wetgeving op het lager onderwijs, nl. de artikelen 3 en 4. Volgens artikel 3 van deze wet kunnen, indien de gemeente te kort komt aan haar wettelijke verplichtingen in zake inrichting van het lager onderwijs, de nodige schikkingen van ambtswege bij een in de ministerraad overwogen koninklijk besluit verordend worden. Door dit besluit wordt, na onderzoek ter plaatse, een speciale commissaris benoemd, belast met de uitvoering van de nodige maatregelen.

Artikel 4 van dezelfde wet voorziet dat indien de gemeente verzuimt : 1° de bestaande gemeentescholen van behoorlijke installaties te voorzien uit oogpunt van mobilair en leermiddelen; 2° te zorgen voor het degelijk onderhoud van deze installaties, voor de verwarming en de schoonmaak van de schoollokalen, de uitvoering van de vereiste maatregelen, door de tussenkomst van het ministerie van Openbaar Onderwijs, zal toevertrouwd worden aan een speciale commissaris, aangesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 88 der gemeentewet.

Blijven wij vooral stilstaan bij de ons aanbelangende beschikkingen van de provincie- en gemeentewet. Volgens artikel 110 van de provinciewet kan de Bestendige Deputatie, na twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen, één of meer commissarissen belasten zich ter plaatse te be-

geven, op de persoonlijke kosten van de ondergeschikte bestuursverheden, die verzuimden aan de waarschuwingen te voldoen, met opdracht de gevraagde inlichtingen of aanmerkingen in te winnen, of de maatregelen voorgeschreven door de Raad of de Deputatie ten uitvoer te leggen.

Artikel 127 van dezelfde wet houdt in dat, wanneer administratieve overheden of beambten, die aan het provinciaal bestuur ondergeschikt zijn, verzuimen aan de gouverneur de adviezen en de inlichtingen te geven die hij in het belang van zijn ambt vordert, deze hoge ambtenaar, na hun een nieuwe termijn gesteld te hebben, op hun persoonlijke kosten, een bijzondere commissaris kan zenden om de gevraagde inlichtingen in te winnen.

We hebben ten slotte het artikel 88 van de gemeentewet, dat als volgt geformuleerd is :

« Na twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen, kan de gouverneur of de Bestendige Deputatie van de provinciale raad, een of meer commissarissen belasten zich ter plaatse te begeven op de persoonlijke kosten van de gemeente-overheid die verzuimde aan de waarschuwingen te voldoen, met opdracht om de gevraagde inlichtingen of aanmerkingen in te winnen, of de maatregelen ten uitvoer te leggen die zijn voorgeschreven bij de wetten en algemene reglementen, bij de besluiten en de reglementen van de provinciale raad of van de Bestendige Deputatie van de provinciale raad. De invordering van deze kosten geschiedt, zoals in zake van rechtstreekse belastingen, door de Rijksontvanger, op bevel van de Deputatie of van de gouverneur.

» In elk geval staat beroep bij de regering open. » Tot daar de teksten.

Uit deze wetsbepalingen kan men afleiden dat het recht om bijzondere commissarissen aan te duiden in hoofdzaak aan de gouverneur en aan de Bestendige Deputatie toebehoort.

Op grond van de drie laatst geciteerde artikelen zou men kunnen geneigd zijn aan te nemen dat de bevoegdheid van de gouverneur en van de Bestendige Deputatie, in zake aanstelling van bijzondere commissarissen, niet dezelfde zijn. Dit is niet zo. Steunend op de behandeling van deze artikelen in de Wetgevende Kamers, zijn rechtsleer en rechtspraak het eens om te verklaren dat heel de stof beheerst wordt door artikel 88 van de gemeentewet, waar de gouverneur en de Bestendige Deputatie op gelijke voet gesteld worden.

Het spreekt van zelf dat, waar de wet de bevoegdheid uitdrukkelijk aan de Bestendige Deputatie of aan een andere overheid heeft toegekend, de gouverneur niet kan optreden; aldus de gevallen voorzien in de hoger vernoemde artikelen 22 en 31, respectievelijk van de wet van 1841 op de buurtwegen en van 1877 op de onbevaarbare waterlopen, alsmede het geval voorzien in het hoger aangehaald artikel 3 van de wet van 10 Juni 1937 in zake lager onderwijs, waar de regering rechtstreeks tot de aanstelling van de commissaris overgaat.

Wat de provinciale raad betreft, moet de faculteit, die artikel 84 van de provinciewet hem verleent, om één of meer van zijn leden af te vaardigen, ten einde op de persoonlijke kosten van de ondergeschikte bestuursverheden, die verzuimden bepaalde inlichtingen te verstrekken, deze inlichtingen ter plaatse in te winnen, strikt genomen veeleer beschouwd worden als een recht van onderzoek van de zaken die tot zijn bevoegdheid behoren, en niet als een eigenlijke aanstelling van bijzondere commissarissen. In de tekst zelf

trouwens van het artikel 84 komt de uitdrukking « bijzondere commissaris » niet voor.

Wat de arrondissementscommissarissen aangaat, is iedereen het er over eens dat deze ambtenaren niet bevoegd zijn om een bijzondere commissaris aan te duiden. Dit recht wordt hun door geen enkele wet toegekend.

Wat ze wel kunnen, is aan de nalatige overheden of ambtenaren, de nodige waarschuwingen sturen, waarna de gouverneur of de Deputatie de bijzondere commissaris zullen aanstellen.

* * *

Is de overheid die een bijzondere commissaris aanstelt in haar keuze beperkt, of m.a.w., wie kan als bijzondere commissaris aangesteld worden?

Waar het gaat om een bijzondere commissaris in de strikte zin van de term, komt in geen enkele wetsbepaling enige beperking voor, zodat de bijzondere commissaris niet noodzakelijk een bestuursambtenaar of -beambte moet zijn. De overheid duidt vrij aan. Het ligt nochtans voor de hand dat de aard van de opdracht die de bijzondere commissaris te vervullen heeft, vergt dat hij met kennis van zaken kunne handelen, en derhalve vertrouwd zij met de taak die hij in de plaats van de nalatige besturen of ambtenaren te vervullen heeft.

Feitelijk wordt de bijzondere commissaris dan ook aangeduid onder de ambtenaren of beambten van het provinciaal gouvernement, van het provinciebestuur of van de arrondissementscommissariaten.

Wat de gevallen betreft waarin een bijzondere commissaris kan optreden, is de wetgever begrijpelijkerwijze in geen opsomming vervallen; hij heeft de bevoegdheidsfeer van de bijzondere commissaris op algemene wijze afgebakend: de bijzondere commissaris kan, volgens artikel 88 van de gemeentewet, de inlichtingen inwinnen die gouverneur of Bestendige Deputatie te vergeefs vragen, of de maatregelen ten uitvoer leggen die zijn voorgeschreven bij de wetten en algemene reglementen, bij de besluiten van de provinciale raad of van de Bestendige Deputatie.

Uit deze beschikkingen volgt dat de aanstelling van een bijzondere commissaris wettelijk is, wanneer de gevraagde inlichtingen van die aard zijn dat de hogere overheid ze nodig heeft om haar taak naar behoren te vervullen. Indien het gaat om maatregelen of beslissingen die te treffen zijn, moeten ze een verplichtend karakter hebben, voortvloeiend uit een wet, een reglement of een besluit van algemeen of provinciaal bestuur.

Er kan dus in geen geval spraak zijn, een bijzondere commissaris aan te stellen om b.v. de gemeente te verplichten over te gaan tot handelingen van uitsluitend plaatselijk belang. Hier heeft de gemeenteoverheid het initiatief. Het optreden van een bijzondere commissaris, in aangelegenheden van gemeentelijk belang, zou zelfs een inbreuk betekenen op de gemeentelijke autonomie, principieel vastgelegd in de artikel 31 en 108 van de Grondwet.

Illustrenen wij deze algemene regelen door enkele voorbeelden.

Het college van burgemeester en schepenen weigert de gemeenteraad samen te roepen om b.v. tot het stemmen van de begroting over te gaan: een bijzondere commissaris kan aangesteld worden, om, op de persoonlijke kosten van de leden van het college, de bijeenroeping te doen.

Een bijzondere commissaris zou echter niet kunnen optreden om in de plaats van de gemeenteraad een lening aan te gaan, of om te besluiten tot de verkoop

van gemeentegoederen of tot het invoeren van belastingen.

Een gemeenteraad laat na in de vervanging te voorzien van de op pensioen gestelde gemeentesecretaris. Een bijzondere commissaris kan uiteindelijk de secretaris benoemen.

Meestal bestaat de taak van de bijzondere commissaris in het verrichten van slechts één enkele handeling; zijn bevoegdheid kan zich echter ook uitstrekken tot een reeks verrichtingen. Veronderstellen we dat in een gemeente de schepen weigeren te vergaderen. De gouverneur of de Bestendige Deputatie kunnen, in dat geval, een bijzondere commissaris aanstellen die voorlopig het bestuur van de gemeente zal waarnemen.

Men mag zeggen dat de bijzondere commissaris, die zich in de plaats moet stellen van de weerspannige beheerders, zijn opdracht vervuld heeft wanneer de weigering of de inertie die zijn aanstelling wettigden, opgehouden hebben. Handelend in de plaats van een overheid of een ambtenaar, oefent hij geldig al hun bevoegdheden uit: zij zelf zijn niet meer rechtsbekwaam om zich in te laten met de aan de commissaris toevertrouwde opdracht. Zijn mandaat houdt zelfs de faculteit in om op te treden in rechte, indien de toevlucht tot de rechtbank nodig blijkt, om de hem opgelegde taak tot een goed einde te brengen. Indien de bijzondere commissaris het geding verliest en hem geen enkele persoonlijke fout kan toegeschreven worden, zullen de gerechtskosten worden gedragen door het bestuur of de instelling die hij vertegenwoordigde. (Luik, 28 Maart 1882, B. J. 573.) De bijzondere commissaris kan zelfs de hulp van de plaatselijke politie of van de gewapende macht inroepen, indien dit voor het vervullen van zijn opdracht noodzakelijk is. De gewelddaden of beledigingen te zijnen opzichte, kunnen gestraft worden met gevangenis van 8 dagen tot één maand en met geldboeten van 26 tot 200 frank. (Toepassing van artikel 276 van het Strafwetboek.)

* * *

Gaan wij thans na aan wie een bijzondere commissaris kan gezonden worden.

Volgens artikel 88 van de gemeentewet mag een bijzondere commissaris slechts aan de gemeenteverheiden worden gezonden, dus aan de gemeenteraad, aan het college van burgemeester en schepenen en aan de burgemeester. In artikel 110 van de provinciewet is er spraak van « ondergeschikte bestuurverheiden », terwijl artikel 127 van dezelfde wet er de beambten aan toevoegt die aan het provinciaal bestuur ondergeschikt zijn. Onder voornoemd ruim begrip « ondergeschikte bestuurverheiden » moet b.v. gerangschikt worden de Commissies van Openbare Onderstand en de kerkfabrieken. Indien de rechtbanken, de rechtsleer en de administratieve rechtspraak het eens zijn dat de Commissies van Openbare Onderstand betreft, bestaat deze eensgezindheid niet wat aangaat de kerkfabrieken, alhoewel het Verbrekingshof, in een arrest van 13 April 1882, tot het besluit kwam, dat de toezending van bijzondere commissarissen aan de kerkfabrieken geldig is, daar deze openbare instellingen moeten beschouwd worden als « ondergeschikte bestuurverheiden ». De meeste rechtsgeleerden sluiten zich aan bij de stelling door het Verbrekingshof aangenomen, aldus Bernimolin, Valerius en Williquet. Damoiseaux houdt er in zijn werk « *Traité Pratique de l'Administration des fabriques d'églises* », een andere mening op na. Hij is van oordeel dat vermits de kerkfabrieken geen openbare besturen en ook geen

ondergeschikte overheden zijn, de beschikkingen van de provincie- en de gemeentewet betreffende de bijzondere commissarissen op hen niet kunnen toegepast worden.

Het dunkt ons, dat het zonder meer volstaat, ter zake vast te stellen, dat het beheer van de wereldlijke belangen van de katholieke eredienst door de wet geregeld en opgedragen is aan de openbare instellingen « kerkfabrieken » en dat daaruit voor deze organismen zekere verplichtingen voortspruiten. Het komt derhalve heel logisch voor dat zij tot het vervullen van deze verplichtingen zouden kunnen gedwongen worden, bij toepassing van artikel 88 van de gemeentewet. De bevoegde overheid, indien nodig, zendt o.i. dan ook terecht bijzondere commissarissen aan de kerkfabrieken.

Als ambtenaren of beambten waaraan een bijzondere commissaris kan gezonden worden, vernoemen wij de arrondissementscommissarissen, de gemeentesecretaris en de gemeenteontvanger, de secretaris en de ontvanger van de Commissie van Openbare Onderstand.

* * *

Een woord over de formaliteiten die bij de aanduiding van de bijzondere commissarissen dienen vervuld.

Het zenden van een bijzondere commissaris moet voorafgegaan zijn door twee achtereenvolgende uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen. Artikel 127 van de provinciewet spreekt van « een nieuwe termijn » die aan de ondergeschikte bestuurverheiden of beambten moet gesteld worden, alvorens er spraak kanne zijn van het zenden van een bijzondere commissaris; dit impliceert het stellen van een eerste termijn.

Er wordt door de wet niet bepaald welke tijd er moet verlopen tussen de twee waarschuwingen. Zulks is aan het oordeel van de hogere overheid overgelaten. Volgens een ministeriële omzendbrief van 23 October 1879 aan de provinciegouverneurs gericht, is het geraden tussen de waarschuwingen een tijdruimte van 8 dagen te laten, en uitdrukkelijk te vermelden dat, indien binnen de 8 dagen na de tweede waarschuwing geen gevolg gegeven wordt aan het gedane verzoek, er onmiddellijk zal overgegaan worden tot de aanstelling van een bijzondere commissaris.

Er vloeit ook duidelijk voort uit de tekst van de artikelen 88 der gemeentewet, 110 en 127 van de provinciewet, dat de twee waarschuwingen moeten voorafgegaan zijn door een eerste verzoek. De waarschuwingen zijn een aanmaning, om aan een vroegere vraag tot het verstrekken van inlichtingen te voldoen, of een voorheen voorgeschreven maatregel ten uitvoer te brengen. De waarschuwing heeft een speciaal karakter; zij moet de bedreiging inhouden dat een bijzondere commissaris zal gezonden worden. Een gewoon herinneringsschrijven beantwoordt dan ook niet aan de wettelijke voorwaarden. Artikel 88 van de gemeentewet wil twee geschreven waarschuwingen, die geen de minste twijfel laten wat betreft de duur van de definitieve termijn die gesteld wordt, en de geldelijke gevolgen van de eventuele niet-naleving van deze termijn.

De vorm van de waarschuwingen is aan geen enkele regel ondergeschikt. Het volstaat dat er geen twijfel bestaat nopens de draagwijdte.

Dat de waarschuwingen de geadresseerden werkelijk bereiken, mag evenmin problematisch zijn; dit zenden moet blijken uit de briefwisseling. Het is derhalve aangewezen de waarschuwingen aangetekend te verzenden.

Wat aangaat het besluit houdende de benoeming van de bijzondere commissaris, kan men zich afvragen of hetzelfde voorafgaand ter kennis dient gebracht van de overheid of de ambtenaar in de plaats van dewelke de commissaris zal optreden. Geen enkele wettekst voorziet dit, zodat deze formaliteit niet vereist is. Een dergelijke kennisgeving komt trouwens overbodig voor, vermits zij impliciet vervat is in de laatste waarschuwing; de overheid of de agent die hieraan niet voldeed moet zich aan de uitvoering van de voorziene dwangmaatregelen verwachten. In de praktijk wordt de aanstellingsakte door de commissaris vertoond eens dat hij ter plaatse is; het ware echter onvoorzichtig zich van dit officieel stuk te ontmaken.

* * *

Behandelen wij thans de kwestie van de kosten die aan de zending van de bijzondere commissaris verbonden zijn.

De reeds aangehaalde wetsbepalingen voorzien, dat de bijzondere commissaris zijn opdracht uitvoert op de persoonlijke kosten van de overheid of de beambte die in gebreke bleef. Het gaat hier enkel om de reis- en verblijfkosten, die, naar onze mening, zouden dienen berekend overeenkomstig de tarieven geldend voor de bestuursambtenaren en -beambten, en die vastgesteld zijn bij koninklijk besluit. Wat de reiskosten betreft zou dan ook op dit ogenblik het koninklijk besluit van 9 Januari 1951, gewijzigd bij dat van 31 Juli 1952, dienen toegepast, en wat aangaat de verblijfkosten, het Regentsbesluit van 30 Maart 1950, gewijzigd bij koninklijk besluiten van 31 October 1950 en 31 Juli 1952.

Moest de overheid de bijzondere commissaris aanduiden buiten het bestuurspersoneel — wat zij, zoals wij reeds zegden, kan, maar in de praktijk begrijpelijker wijze niet doet — dan zou in het aanstellingsbesluit de basis dienen vastgesteld waarop deze kosten zullen berekend worden, door b.v. de bijzondere commissaris te assimileren aan een functionaris van deze of gene graad. De gelijkstelling zou eveneens kunnen gebeuren in de formule betreffende de invorderbaarheid van de kosten. (Pand. Belges, 2e druk, n° 370-371.)

Het gaat wel om kosten ten laste van overheidsorganen of functionarissen persoonlijk, wat uitsluit dat deze kosten zouden gedragen worden door de rechtspersoon — bestuur of instelling — in naam van dewelke de bijzondere commissaris gehandeld heeft.

Op het abstract wezen zelf — gemeente, Commissie van Openbare Onderstand, kerkfabriek — zullen wel de kosten vallen, veroorzaakt door de maatregelen die de bijzondere commissaris kan gedwongen zijn te treffen, om de hem opgedragen taak te volbrengen. Dit komt trouwens logisch voor, vermits de rechtspersoon, ook in normale omstandigheden, de lasten van deze maatregelen zou gedragen hebben.

Indien een collegiale overheid in gebreke is, zijn de leden solidair aansprakelijk voor het betalen van de reis- en verblijfkosten.

Wat de invordering van de kosten betreft, deze geschiedt, naar luid van artikel 88 van de gemeentewet, door de Rijksontvanger zoals in zake directe belastingen en op bevel van de gouverneur of van de Bestendige Deputatie.

In de praktijk wordt er als volgt gehandeld:

De bijzondere commissaris brengt verslag uit over zijn bevindingen; hieruit zal afgeleid worden welke overheid of ambtenaar in gebreke was; eens dat vastgesteld, maakt hij, volgens het voor hem vastgesteld tarief, de staat van zijn onkosten op, staat die invorderbaar verklaard wordt door de gouverneur of de Be-

stendige Deputatie, naar gelang de aanstelling uitgaat van de ene of van de andere van deze overheden. Een afschrift van de staat wordt aan de in gebreke bevonden ondergeschikte toegestuurd. Deze laatste wordt verzocht, rechtstreeks op naam van de bijzondere commissaris tot de vereffening over te gaan. Indien daaraan niet voldaan wordt binnen de gestelde termijn — gewoonlijk acht dagen — zal langs de provinciale directeur der directe belastingen om, de invordering opgedragen worden aan de ontvanger derzelfde middelen van het gebied waarin de aangemaande zijn woonplaats heeft. Dan volgt een eerste waarschuwing, zo nodig een laatste, 5 dagen nadien de aanmaning-dwangebevel, na een nieuwe termijn van 5 dagen het commandement of bevel tot betalen, desnoods inbeslagname of de verkoop van goederen.

* * *

We komen tenslotte aan het beroep dat de in gebreke verklaarde overheid of ambtenaar kan instellen. Het derde en laatste lid van artikel 88 van de gemeentewet luidt: «In elk geval staat beroep bij de regering open.» Een koninklijk besluit van 7 November 1930 legt de zoëven geciteerde wettekst uit in deze zin, dat er slechts beroep mogelijk is tegen het ten laste leggen van de kosten en niet tegen het besluit zelf, houdende aanstelling van de bijzondere commissaris.

Macar (Les Nouvelles, Inst. Com., n° 684) en Wilkin (Comment. Loi com., n° 638) gaan met deze zienswijze accoord.

Het grootste gedeelte van de rechtsleer spreekt zich echter uit voor een ruimere toepassing van het laatste lid van artikel 88. Aldus de Pandectes Belges (V^o Commis. Spec., n°s 322-335), Répertoire pratique du droit belge (V^o Commune, n° 151), Bernimolin (Inst. Prov. et Com., deel I, blz. 232-233), De Gronckel (Essai Inst. Comm. Spéc., n°s 116 tot 120 en 132), Van Mol (Les Nov., n° 317), Vauthier (Précis Dr. Adm., n° 139 in fine) en Williquet (Comment. loi communale, n° 1308), die van oordeel zijn dat het beroep zowel kan gericht worden tegen het aanstellingsbesluit als tegen de kosten.

Uit de tamelijk verwarde besprekingen die, in verband met bedoeld artikel 88 plaats hadden in de vergadering van de Kamer der Volksvertegenwoordigers van 24 Februari 1836, en waaraan vooral de bekende politieke figuren Rogier en Lebeau deelnamen, menen wij twee conclusies te moeten trekken.

De eerste luidt: de woorden «in elk geval», waarmee de hoger aangehaalde tekst aanvangt, betekenen dat er bij de regering beroep openstaat tegen de kosten, of men nu bewere dat zij overdreven zijn, ofwel dat men niets verschuldigd is.

Deze eerste gevolgtrekking kunnen wij motiveren door aan te stippen dat de hele discussie in de Kamer in hoofdzaak ging over de kosten en over een mogelijk verzet hiertegen voor de rechtbanken, maar nooit over de aanstelling zelf van de bijzondere commissaris.

Het debat werd besloten met de stemming van de tekst «In elk geval staat beroep bij de regering open», tekst, die, volgens de bedoeling van de kamerleden, betrekking heeft op de kosten.

Of hij uitsluitend en alleen daarop betrekking heeft, daarover laat de redactie van artikel 88, in zijn geheel beschouwd, wel enige twijfel toe, en naar de tekst en de schikking er van te oordelen, zou de twijfel veeleer moeten gaan naar de restrictieve betekenis er van, dan naar de ruimere, en het is dan ook niet te verwonderen dat uitstekende juristen als deze die wij aanhaalden, aan de woorden «in elk geval staat

beroep bij de regering open» de betekenis geven, dat het beroep evengoed kan gericht zijn tegen de aanduiding van de bijzondere commissaris, als tegen de kosten, en derhalve op diverse gronden kan gesteund worden, zoals bij voorbeeld: de ontstentenis van enige schuld in hoofde van de betrokken overheid of ambtenaren, het niet nakomen van de wettelijke pleegvormen bij de aanstelling van de bijzondere commissaris in acht te nemen.

Het bedoeld artikel bestaat inderdaad uit drie alinea's. In de eerste is o.m. de mogelijke aanstelling van een bijzondere commissaris voorzien; de tweede heeft betrekking op de wijze van invordering van de kosten, terwijl de derde alinea, zoals reeds gezegd, luidt: «in elk geval staat beroep bij de regering open».

Waarom van laatstbedoelde zin, die, zoals wij aantoonen, volgens de gevoerde besprekingen, eerder bij het tweede lid van het artikel moest behoren, een derde afzonderlijke alinea maken, met zulke algemene bewoordingen dan nog, indien het eerste lid buiten toepassing er van moest blijven? Op gebied van redactie gewis een ongerijmdheid. Formeel beschouwd moet men dus toegeven, dat het laatste lid van artikel 88 evengoed betrekking heeft op het eerste lid — de aanstelling van de bijzondere commissaris o.a. — als op het tweede, de kosten. Logisch uitgelegd lijkt dit echter minder goed te verantwoorden. Practisch gezien kan er in de meeste gevallen tegen het aanstellingsbesluit van de bijzondere commissaris bezwaarlijk beroep zijn, omdat nergens de toezending van dit besluit aan de in gebreke gebleven overheid voorzien in, en een toezending in werkelijkheid niet gebeurt.

De ondergeschikte weet slechts met zekerheid, dat er een besluit bestaat, nadat de bijzondere commissaris ter plaatse geweest is.

Dat de restrictie niet van een zeker byzantinisme is vrij te pleiten, blijkt bovendien uit de tweede conclusie die wij menen te kunnen formuleren en die hierop neerkomt, dat ter gelegenheid van het wettelijk toegelaten beroep tegen de kosten, de regering zich zeer goed kan uitspreken over de wettelijkheid der aanstelling van de bijzondere commissaris.

Veronderstellen wij een ogenblik dat een onbetwistbaar onwettelijke aanstelling van een bijzondere commissaris heeft plaats gehad. Heeft het zin aan te nemen dat de Koning, in dat geval, zich enkel zou kunnen uitspreken over de gevolgen van de akte, en niet over de akte zelf?

De Koning moet zich hier zelfs geen ogenblik bekommeren om het gaaf houden van het principe van de scheiding der machten, vermits alles zich afspeelt binnen de bevoegdheidsgrenzen van dezelfde macht, nl. de uitvoerende.

In een koninklijk besluit van 14 Juli 1866 werd dan ook terecht een aanstellingsbesluit van een bijzondere commissaris vernietigd, omdat de wettelijke pleegvormen niet vervuld waren, terwijl een koninklijk besluit van 28 Juni 1937 de regelmatigheid van een aanstelling van een bijzondere commissaris erkent.

Voor het beroep is geen enkele termijn voorzien, evenmin als voor de uitspraak er over.

Rijst de vraag, wie, bij inwilliging van het beroep, de kosten van de zending zal dragen. Volgens De Gronckel in zijn «Essai sur l'institution des commissaires spéciaux» vallen de kosten te laste van de Staat, indien het om een opdracht van algemeen belang ging; zij worden door de provincie gedragen indien de bijzondere commissaris handelde binnen de sfeer van de zuiver provinciale activiteiten. De meeste rechtsgelerden zijn dezelfde mening toegedaan.

Naast het verhaal bij de Koning, is er verzet mogelijk bij de rechtbanken tegen het bevel tot betalen van de kosten, bevel afgeleverd door de Rijksontvanger.

Op grond van de wet van 25 Maart 1876 betreffende de bevoegdheid in burgerlijke zaken is het de vrederechter die kennis neemt van het verzet, binnen de grenzen van zijn juridictionele bevoegdheid.

De rechtbanken hebben zich over het algemeen, ter gelegenheid van het verzet tegen de kosten, als bevoegd aangezien om ook de wettelijkheid van het besluit tot afvaardiging van de bijzondere commissaris te beoordelen. (Dendermonde, 29 April 1880, Pas. III, 273; Vrederecht Tongeren, 22 Mei 1880, B. J. 1881, 394; Leuven, 28 Januari 1881, Pas. III, 62; Rechtbank Gent, 28 Januari 1881, B. J., 213; Rechtbank Brussel, 10 Augustus 1883, Pas. 1884, 115; Verbreking, 17 Januari 1884, Pas. I, 41. Contra: Kruishoutem, 4 December 1880.) Zij putten o.i. deze bevoegdheid terecht in het artikel 107 van de Grondwet dat hun de verplichting oplegt de algemene, provinciale en plaatselijke besluiten slechts toe te passen voor zover zij met de wet overeenstemmen. Zij hebben, m.a.w., geoordeeld dat het zenden van een bijzondere commissaris een administratieve beslissing is, waarover zij, ter gelegenheid van een hun onderworpen particulier geval, de wettelijkheidscontrole kunnen uitoefenen, voorzien in het zoëven gevisieerd grondwetsartikel.

In acht genomen het reeds aangehaald principe van de scheiding der machten, dat aan de basis ligt van ons Staatsbestel, zijn de rechtbanken nochtans niet bevoegd om de opportuniteit van de aanduiding van de bijzondere commissaris te onderzoeken (cfr. Leuven, 15 Maart 1884, Pas. III, 187). Kortom, de Hoven en Rechtbanken hebben zich in deze stof onrechtstreeks als rechters van de machtsoverschrijding aangesteld, ter gelegenheid van geschillen over burgerlijke rechten.

Wat te denken ten slotte over een verhaal bij de Raad van State op grond van artikel 9 van de wet van 23 December 1946, houdende instelling van ons hoog administratief rechtcollege?

Dit artikel voorziet dat de afdeling Administratie van de Raad van State uitspraak doet, bij wijze van arresten, over de beroepen tot nietigverklaring wegens overtreding van, hetzij substantiële, hetzij op straf van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwijking van macht, ingesteld tegen de akten en reglementen van de onderscheiden administratieve overheden of tegen de administratieve beslissingen in betwiste zaken.

Wat wordt er in dit artikel eerst en vooral bedoeld door akten van administratieve overheden? Uit de voorbereidende werken blijkt dat men door administratieve akten, in de ruimste zin, moet verstaan, alle akten uitgaande van de administraties of ze één of meer geadministreerden of alle geadministreerden aangebelangen, ofwel nog, betrekking hebben op een of meerdere ondergeschikte machten of openbare instellingen. Opdat een dergelijke akte naar de hoge administratieve jurisdictie kunne verwezen worden is nodig — zonder de residuaire macht van de afdeling Administratie uit het oog te verliezen — dat zij geen voorbereidende maatregel zij, en schade kan berokkenen. (C. Cambier: L'Annulation pour excès de Pouvoir devant le Conseil d'Etat, 1951, blz. 18 tot 38.)

Vertoont het regelmatig besluit van aanstelling van een bijzondere commissaris deze kenmerken? Ongetwijfeld. We vinden het overbodig hieraan een betoog te wijden. Zonder aarzelen mag geconcludeerd worden, dat zo de aanlegger zich voor de afdeling Administratie kan beroepen op een van de middelen

opgesomd in het aangehaald artikel 9 van de wet van 23 December 1946, hij, bij naleving van de voorgeschreven rechtsplegingsvormen, gehoor zal vinden. Het aanstellingsbesluit zelf zal kunnen vernietigd worden (cfr. F. Perin in Revue de l'Adm. 1950, deel XCII, blz. 53).

Welke macht nu ook over dergelijke beslissingen moge beslissen, het spreekt van zelf dat het veiliger is voor ondergeschikte overheden, instellingen, ambtenaren of agenten, met geen bijzondere commissaris in contact te moeten komen. Zij leveren aldus niet enkel het bewijs dat ze op de hoogte zijn van hun taak, maar ook dat zij hun plicht begrijpen.

Want plicht is het voor hen, daar waar respectievelijk voorzien of gevraagd, niet enkel hun volle medewerking te verlenen aan de uitvoering van wetten, van reglementen van algemeen of provinciaal bestuur, maar ook de hogere administratieve overheden behulpzaam te zijn bij het beheer van het gemeen-

schappelijk bezit. Dit is voor de Staat een essentiële levensvoorwaarde.

In een politieke organisatie zoals de onze, mag de Staat inderdaad geen agglomeraat zijn van gemeenten en instellingen, die op elk gebied los staan van de hogere gezagsorganen, en zich enkel moeten bekommeren om de lokale belangen of noodwendigheden, terrein waarop zij zich autonoom bewegen. De zelfregering eist correctieven.

Waar inertie of moedwil op de voorgrond treden, moet in het hoger belang dwingend kunnen gereageerd worden en van dat standpunt uit beschouwd is de mogelijke aanduiding van bijzondere commissarissen, met de hun eigen bevoegdheden, verantwoord en zeer doeltreffend te noemen.

Lic. A. VANHOLDER,
Afdelingshoofd bij
het Provinciaal Bestuur van
Oost-Vlaanderen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 9 October 1953.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-Verslaggever : M. Vandermersch.

Eerste Advocaat Generaal : M. Hayoit de Termicourt.
Adv. : Mrs Van Leynseele en della Faille d'Huyssse.

1. **Vatbaarheid voor hoger beroep.** — Twee punten van de vordering, voortkomend uit éénzelfde oorzaak, moeten worden samengevoegd (art. 23 Wet van 25 Maart 1876).

2. **Uitweg.** — I. c. geen erfdiensbaarheid, doch mede-eigendom. — Verkrijgende verjaring. — Geen tegenstrijdige beslissingen.

1. *Vordering tot afpaling van de naburige erven van partijen alsook tot verbod aan de verweerder om gebruik te maken van een langs diens erf, doch op eisers eigendom gelegen uitweg. Iemands recht op afpaling van zijn eigendom alsook zijn recht om van zijn erf met uitsluiting van zijn tegenpartij gebruik te maken zijn beide eigenschappen van het eigendomsrecht; beide punten van eisers vordering komen derhalve uit één oorzaak voort, nl. het rechtsfeit, waardoor eiser eigendomsrecht op het betwiste erf heeft verkregen. Dienvolgens moeten beide punten worden samengevoegd ter bepaling van de bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep (art. 23 Wet van 25 Maart 1876).*

2. *Het door het bestreden vonnis aan verweerder op de betwiste uitweg toegekende recht is niet een recht van erfdiensbaarheid, beheerst door de artikelen 686, 688, 690 en 691 B.W., doch een recht van mede-eigendom, zoals bepaald bij art. 577bis B. W.. De mede-eigendom van een uitweg kan door verjaring verkregen worden.*

Het bestreden vonnis houdt geen tegenstrijdigheid in, waar het, na vooreerst te hebben beslist dat de uitweg mede-eigendom is van eiser en verweerder, vervolgens oordeelt dat krachtens art. 577 bis, § 1 en § 2, B. W. het onverdeeld aandeel van ieder der partijen in de betwiste uitweg de helft is.

Robbrecht t/ Mortelmans.

Gelet op het bestreden vonnis, op 8 December 1950 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Denendermonde, rechtdoende in hoger beroep;

Over het eerste middel : schending van de artikelen 1, 2, 3 (deze twee laatste gewijzigd bij het Koninklijk besluit n° 63 van 13 Januari 1935, artikelen 1 en 2, en door artikel 2 der wet van 20 Maart 1948) en van de artikelen 9, 21, 23 en 33 van de wet van 25 Maart 1876 op de Bevoegdheid.

doordat het bestreden vonnis het door verweerder ingestelde beroep tegen het vonnis van het Vrederechter van het Kanton Beveren-Waas dd. 21 Juni 1949 ontvangen heeft en dit vonnis te niet heeft gedaan door op een andere wijze als de eerste rechter de grenslijn der eigendommen van de partijen te bepalen en door te beslissen dat een uitweg, waarvan het vonnis a quo had verklaard, dat hij uitsluitend op eisers eigendom gelegen was en dat verweerder hem niet mocht gebruiken, de gedwongen mede-eigendom was van partijen, zodat verweerder hem ook ten behoeve van zijn eigendom mocht gebruiken,

zulks terwijl eiser in zijne inleidende dagvaarding zich ertoe had bepaald de « actie » op meer dan 5.000 frank te schatten, alhoewel deze actie twee afzonderlijke vorderingen begreep : de ene, strekkende tot afpaling der eigendommen van de partijen, en de tweede, strekkende tot het uitsluitend gebruik te zijnen behoeft van een uitweg, die hij beweerde gelegen te zijn op zijn eigendom, en verweerder deze schatting niet had verbeterd, zodat, bij gebrek aan schatting van elk der onderdelen van het geschil op een bedrag, dat de grens van de niet-vatbaarheid voor hoger beroep overschreed, de beslissing van de Vrederechter niet voor beroep vatbaar was en de Rechtbank derhalve het beroep ambtshalve onontvankelijk had moeten verklaren :

Overwegende dat naar luid van het exploit van rechtsingang de door aanlegger tegen verweerder ingestelde vordering strekte tot afpaling van de aangrenzende eigendommen der partijen alsook tot het horen verbod doen aan verweerder gebruik te maken van een langs zijn eigendom, doch op aanleggers eigendom gelegen uitweg;

Overwegende dat iemands recht op afpaling van zijn eigendom alsook zijn recht om van dit eigendom uitsluitend gebruik te maken, waarop de twee punten

van aanleggers vordering wederzijds zijn gegrond, beide eigenschappen zijn van het recht van eigendom; dat beide punten van aanleggers vordering derhalve uit eenzelfde oorzaak voortkomen: het rechtsfeit, waardoor aanlegger over het betwiste erf het recht van eigendom heeft verworven; dat zij dienvolgens krachtens artikel 23 van de wet van 25 Maart 1876 tot vaststelling van de bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep dienden te worden samengevoegd;

Overwegende dat het bedrag, waarop aanlegger in zijn exploit van rechtsingang de twee punten van zijn eis gezamenlijk heeft geschat, de grens van de niet-vatbaarheid voor hoger beroep overschrijdt;

Overwegende dat het middel derhalve naar rechte faalt;

Over het tweede middel: schending van de artikelen 686, 688, 690, 691, 2219, 2228 en 2229 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, alhoewel het toegeeft dat verweerder géén titel der door hem ingeroepen erfdienstbaarheid van uitweg kan inroepen, het bestaan dier erfdienstbaarheid erkent, steunende op het feit dat sinds onheuglijke tijden bedoelde uitweg ten behoeve der eigendommen van beide partijen gebruikt wordt en er uit afleidt dat de bedding van deze uitweg de medeëigendom van beide partijen geworden is;

zulks terwijl het gebruik van een niet-voortdurende erfdienstbaarheid niet kan gelden als een voortdurend en onafgebroken, ongestoord, openbaar en niet dubbelzinnig bezit als eigenaar en dus het bekomen van de medeëigendom van de bedding van deze uitweg niet als gevolg kan hebben:

Overwegende dat, na te hebben aangestipt dat aanlegger « niet betwist dat sinds onheuglijke tijden de uitweg ten behoeve van beide eigendommen wordt gebruikt » en na te hebben vastgesteld dat « de uitweg niet uitsluitend op aanleggers eigendom ligt, doch integendeel werd samengesteld voor een deel uit beide erven », het bestreden vonnis op grond ener soevereine beoordeling van de gegevens der zaak, beslist had dat « beide partijen, zelf of door hun rechtsvoorgangers, als medeëigenaars sinds meer dan dertig jaar de uitweg bezaten naar de vereisten van artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek » en er uit afleidt dat de uitweg « in gedwongen medeëigendom toebehoort aan beide partijen, en dat, waar het juist aandeel van ieder partij in deze uitweg niet is bewezen, men vermoeden moet dat elke partij een onverdeelde helft bezit (artikel 577bis, paragraaf 2, van het Burgerlijk Wetboek) »;

Overwegende dat uit deze beweegredenen blijkt dat, in strijd met wat in het middel wordt beweerd, het door het bestreden vonnis aan verweerder op de betwiste uitweg toegekende recht niet een recht van erfdienstbaarheid is, dat wordt beheerst door de artikelen 686, 688, 690 en 691 van het Burgerlijk Wetboek, doch een recht van medeëigendom, zoals bepaald door artikel 577 bis van hetzelfde wetboek;

Overwegende dat de medeëigendom van een uitweg door verjaring kan worden verkregen;

Overwegende dat het bestreden vonnis de in het middel aangewezen wetsbepalingen niet heeft geschonden;

Over het derde middel: schending van artikel 97 van de Grondwet, tegenstrijdigheid der motivering, welke met een gebrek aan motieven dient te worden gelijkgesteld,

doordat het bestreden vonnis enerzijds aanneemt dat bedoelde uitweg samengesteld is voor een deel uit de erven van beide partijen, zodat hij in gedwongen medeëigendom toebehoort aan beide partijen, terwijl het

ten andere verklaart dat elke partij een onverdeelde helft er van bezit,

terwijl het tegenstrijdig is te zeggen, dat partijen medeëigenaars zijn van een strook grond — wat veronderstelt dat hun onverdeeld recht zich uitstrekt op geheel die strook — en ten andere te beslissen dat ieder van hen eigenaar is van de helft ervan:

Overwegende enerzijds dat het bestreden vonnis niet beslist dat elkeen der partijen eigenares is van de helft van de betwiste uitweg, doch wel dat « beide partijen elk voor een onverdeelde helft bedoelde uitweg in medeëigendom bezitten »;

Overwegende anderzijds, dat het vonnis geen tegenstrijdigheid inhoudt, waar het, na vooreerst te hebben beslist dat de uitweg de medeëigendom is van de aanlegger en van de verweerder, vervolgens oordeelt dat, naar luid van het artikel 577 bis, §§ 1 en 2 van het Burgerlijk Wetboek, het onverdeeld aandeel van ieder der partijen in de betwiste uitweg de helft is;

Overwegende dat het middel in feite niet opgaat;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en, daar de voorziening werd betekend vóór 15 September 1953, tot betaling ener vergoeding van 150 frank jegens verweerder.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 15 Maart 1954.

Zetel: MM. Vranckx, voorzitter; Mast en Buch, verslaggever.

Auditoraat: M. De Pover, substituut.

Advocaten: Mrs Legot en Van Hemeldonck.

1. Sociale zekerheid. — Algemeenheden. — Geschillen.
2. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid.
3. Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. — Personeel. — Statuut.

De gewone Rechtbanken, die bevoegd zijn om uitspraak te doen over de verplichtingen opgelegd bij de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid, zijn het ook om te beslissen over de geschillen inzake inhouding van de bijdragen der werknemers.

Derhalve behoort niet tot de bevoegdheid van de Raad van State het beroep tot nietigverklaring van de akte waarbij de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen uit een door de Rechtbank gewezen vonnis afleidt dat zij als werkgeefster gehouden is op de bezoldigingen van haar personeel de bij de wet op de maatschappelijke zekerheid voorgeschreven inhoudingen te doen.

Van Eeckhout t/ Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

Gezien het verzoekschrift dd. 4 Februari 1953;

.....

Overwegende dat het beroep strekt tot de vernietiging van de akte vervat in het bericht dd. 8 December 1952 van de tegenpartij luidens welk « met ingang van 1 Januari 1953 en rekening houdend met het maandelijks plafond van 5.000 frank, het bestuur de afhouding van 8 % op de bezoldigingen zal verrichten,

opgelegd door de schikkingen betreffende de maatschappelijke zekerheid»;

Overwegende dat op 9 November 1948 de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen voor de vrederechter van het tweede kanton te Brussel dagvaardde ten einde haar te horen veroordelen tot de betaling van bepaalde sommen ten titel van bijdragen aan de maatschappelijke zekerheid voor deze leden van het personeel die de tegenpartij had aangegeven, en ten einde de bedragen te laten vaststellen die door de Nationale Maatschappij verschuldigd zijn voor de leden van het centraal bestuur, die zij aan de Rijksdienst niet had aangegeven; dat de Vrederechter bij vonnis d.d. 26 November 1948 de verplichtingen vaststelde van de betrokken maatschappij voor het aangegeven personeel; dat hij, bij vonnis d.d. 27 Juni 1949, aan de betrokken maatschappij de verplichting oplegde aangifte te doen van die leden van haar personeel die, ofschoon onderworpen aan het regime van de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, tot dan toe door de tegenpartij niet werden aangegeven; dat deze vonnissen in beroep bij vonnis d.d. 1 October 1952 van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel werden bevestigd; dat ingevolge dit vonnis de tegenpartij de bestreden akte nam, steunende op de overweging dat «het vonnis d.d. 1 October 1952 van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, de onderwerping van het definitief personeel van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen aan de maatschappelijke zekerheid bevestigt in toepassing van de besluitwet van 28 December 1944»;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat het vonnis d.d. 1 October 1952 voor hem niet bindend is daar hij geen partij was bij het geschil tussen de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid en de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen; dat hij beweert dat de tegenpartij een administratieve overheid is en dienvolgens de besluitwet d.d. 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders op de leden van haar centraal bestuur, waarvan verzoeker deel uitmaakt, niet toepasselijk is;

Overwegende dat luidens artikel 12 van deze besluitwet, gewijzigd bij de besluitwet d.d. 6 September 1946, «de betwistingen tussen de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid en de aan deze besluitwet onderworpen werkgevers, zelfs indien zij handelaar zijn, binnen de bevoegdheid der burgerlijke rechtbanken vallen»; dat derhalve deze rechtbanken alleen bevoegd zijn om uitspraak te doen omtrent de vraag of een bepaalde onderneming aan de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid is onderworpen; dat de toepasselijkheid van deze wetgeving tot gevolg heeft dat krachtens artikel 1 van dezelfde besluitwet de bijdragen verschuldigd door de betrokken werkgevers en werknemers door de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid worden geïnd; dat artikel 3, gewijzigd bij de wet van 27 Maart 1951, de bijdragen der arbeiders vaststelt en bepaalt dat deze bijdragen «bij elke uitbetaling ingehouden worden door de werkgever»; dat «de werkgever zowel voor de betaling van zijn eigen bijdragen als van deze van de arbeider aansprakelijk is» en dat «deze bijdragen om de drie maanden aan de Rijksdienst worden overgemaakt»;

Overwegende dat uit de bevoegdheid van de gewone rechtbanken, te beslissen over de verplichtingen opgelegd bij de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid, volgt dat zij ook bevoegd zijn om te beslissen over de geschillen betreffende de inhoud van de bijdragen der werknemers;

Overwegende dat, bij de bestreden akte, de tegenpartij uit een vonnis van de gewone rechtbank het

gevolg afleidt dat zij als werkgeefster verplicht is de bij de wet op de maatschappelijke zekerheid bepaalde inhoudingen op de bezoldigingen van de leden van haar personeel te doen; dat het geschil derhalve tot de kennisneming van de gewone rechtbanken behoort;

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 750,— frank, ten titel van kosten, valt ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 9 Juli 1953.

Voorzitter : M. Vanden Abeele.

Raadsheren : M.M. De Walque en Soenens.

Advocaat-generaal : M. Vanhooacker.

Advocaten : Mrs Goffin, Monette en Thiery.

Verkeersongeval met dodelijke afloop. — Voor de vaststelling van het loon van het slachtoffer in aanmerking komende bestanddelen. — Vermoedelijke levensduur.

Voor de berekening van de schadevergoeding komen niet in aanmerking de gezinsvergoedingen en de vergoedingen voor de moeder aan de haard. Het bedrag van deze beide vergoedingen is inderdaad onafhankelijk van het bedrag van het loon en blijft steeds uitgekeerd aan de rechthebbenden van het slachtoffer, zij het onder een andere benaming.

Voor de bepaling van de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer moet niet rekening gehouden worden met de bij het K.B. van 21 September 1926 gevoegde tabellen, die immers verouderd zijn, doch met die van Dillaerts, zij het met correctief.

O.M. en Robberts b.p. t/ Pholien en N.V. Saltor.

Gelet op het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven, dd. 21 September 1951;

Gelet op het arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 30 Januari 1952;

Gelet op het arrest van het Hof van Verbreking van 18 Juli 1952, waarbij de zaak naar het Hof van Beroep te Gent verwezen werd;

Overwegende dat het nog enkel gaat over de geldelijke schade ex haerede en het berekenen der schadevergoeding voor het materieel nadeel wegens loonverlies;

I. Schade « ex haerede » :

Overwegende dat het billijk voorkomt deze schade te ramen zoals de eerste rechter het heeft gedaan, op een som van 10.000 frank;

dat de aard der door het slachtoffer opgelopen verwondingen niet toelaat aan te nemen dat het meer dan enkele ogenblikken het ongeval heeft kunnen overleven;

II. Schade wegens loonverlies :

Overigens dat de eerste rechter uit dien hoofde een vergoeding toegekend heeft ten bedrage van 543.672 fr., rekening houdend met een netto jaarloon van 54.000 fr., te verminderen met 40 % voor eigen onderhoud en een vermoedelijke levensduur van 32 jaar voor het slachtoffer, dat 28 jaar oud was;

Overwegende dat de burgerlijke partij vraagt dat het gemiddeld nettoloon van het slachtoffer op 57.000 fr. zou vastgesteld worden, daarin begrepen de gezinsvergoedingen en de vergoeding moeder aan de haard;

dat ook gevraagd wordt de vermoedelijke levensduur op 41 jaar te bepalen naar de tabellen van Dillaerts en de afhouding voor eigen onderhoud op 30 % te herleiden om aldus aan de burgerlijke partij een vergoeding toe te kennen van 797.724,69 fr.;

1) Vaststelling van het loon :

Overwegende dat uit een getuigschrift dd. 17 Maart 1953 van de Naamloze Maatschappij van Belgische Spoorwegen blijkt dat tussen 1950, datum van het overlijden van het slachtoffer en heden, zijn brutobasisloon krachtens de thans van kracht zijnde bezoldigingen gestegen is van 3.067 fr. tot 3.888 fr. per maand;

dat dit laatste bedrag aldus in aanmerking dient genomen te worden om de inkomsten van het slachtoffer te berekenen, daar het toelaat op een meer nauwkeurige wijze het bedrag der geleden schade vast te stellen dan de referenties aan bezoldigingen, die kort na het ongeval opgehouden hebben van kracht te zijn (zie noot Piret onder Verbr. 29-9-48, J.T. 1949, 69);

Overwegende dat de gezinsvergoeding en de vergoedingen voor de moeder aan de haard in het loon geenszins dienen begrepen te worden;

Overwegende dat het bedrag van beide vergoedingen inderdaad onafhankelijk is van het bedrag van het loon en nog steeds uitgekeerd wordt aan de rechthebbers van het slachtoffer al ware het onder een andere benaming;

dat uit deze laatste beschouwing ook dient afgeleid te worden dat het overlijden van het slachtoffer te dien opzichte geen schade aan de burgerlijke partij berokkend heeft, welke de voor het ongeval verantwoordelijk gestelde persoon zou moeten herstellen;

Overwegende dat aldus vaststaat dat het nettoloon, door het slachtoffer verdiend op het ogenblik van zijn overlijden en dat in aanmerking moet genomen worden om de door de burgerlijke partij geleden schade vast te stellen, maandelijks 3.545 fr. bedroeg (brutoloon 3.067 + haardvergoeding 699 fr. + premien 178 fr. min afhouding R.M.Z. 316 fr., belastingen 837 fr. of jaarlijks 42.540 frank;

dat blijkt uit voornoemde brief d.d. 17 Maart 1953 van de N.M.B.S., dat vanaf 1953 het slachtoffer een nettoloon van 4.145 fr. of jaarlijks 49.740 fr. zou verdiend hebben;

dat insgelijks blijkt uit een schrijven dd. 18-6-1951 van dezelfde maatschappij dat, na 27 jaar dienst het slachtoffer een nettoloon van 4.389 fr. of jaarlijks 52.668 fr., steeds berekend naar de hoger vermeld elementen, zou verdiend hebben;

dat de gemiddelde netto jaarlijkse bezoldiging van het slachtoffer aldus op 50.000 fr. kan worden geschat;

2) Vermoedelijke levensduur :

Overwegende dat de burgerlijke partij vraagt dat de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer, naar de tabellen van Dillaerts op 41 jaar zou vastgesteld worden;

dat verdachte integendeel verwijst naar de tabellen gevoegd bij het K.B. dd. 21 September 1926, die deze levensduur op 32 jaar bepaalt;

Overwegende dat deze laatste tabel ontegensprekelijk verouderd voorkomt, maar de tabel van Dillaerts die berekend werd op de gegevens van vier jaren (1946-1949) niet dient aangenomen te worden zonder correctief;

dat rekening houdend met deze twee gegevens, het

gepast voorkomt de vermoedelijke levensduur op 37 jaar vast te stellen;

dat de vermoedelijke levensduur aldus overeenstemt met de tijd dat het slachtoffer nog vermoedelijk tegen loon had kunnen werken, daar het slachtoffer op de ouderdom van 65 jaar op pensioen zou zijn gesteld;

3) Vermindering wegens eigen onderhoud :

Overwegende dat deze vermindering op 35 % dient vastgesteld te worden, rekening houdend met het feit dat het gezin een kind telde;

4) Rentevoet :

Overwegende dat de rentevoet oordeelkundig op 4,5 % door de eerste rechter bepaald werd;

Overwegende dat op grond van de hierboven aangehaalde gegevens het kapitaal toekomende aan de weduwe, de volgende som beloopt :

$(50.000 - 17.500) \times 19,1426 = 622.134$ frank;

Om deze redenen,

gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak,

Bevestigt het bestreden vonnis, waar de eerste rechter verdachte veroordeeld heeft een schadevergoeding « ex haerede » ten bedrage van 10.000 fr. aan de burgerlijke partij te betalen; zegge *tienduizend frank*;

Doet het bestreden vonnis te niet, waar de eerste rechter het « loonverlies » op 543.672 fr. bepaald heeft; wijzigende dienaangaande,

veroordeelt hoofdelijk Pholien Lucien en de N.V. « Saltor », burgerlijk verantwoordelijke partij, om te betalen aan de burgerlijke partij wegens herstelling der fr., met de vergoedende interesten van 20 October 1950 schade geleden door « loonverlies », de som van 622.134 tot 20 Juni 1951, datum van het zich stellen als burgerlijke partij, de gerechtelijke interesten vanaf 20 Juni 1951 en de kosten van deze instantie, gevallen aan hun zijde en aan de zijde der burgerlijke partij.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

14 Januari 1954.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Winants en Strauwen.

Openbaar Ministerie : M. Meers.

Advocaat : Mrs Van Ormelingen.

Minderjarigheid. — Rechtstoestand van aan een C. O. O. toevertrouwde kinderen, die niet behoren tot een van de in artikel 76 van de wet van 10 Maart 1925 genoemde groepen. — Geen voogdij van de C. O. O. — Ontzetting van de vader uit de ouderlijke macht door de Rechtbank. — Taak van de familierraad.

De aan een Commissie van Openbare Onderstand toevertrouwde kinderen staan niet onder voogdij van de Commissie, indien zij niet behoren tot een van de in artikel 76 van de wet van 10 Maart 1925 genoemde groepen, doch blijven onderworpen aan de vaderlijke macht.

De Rechtbank kan uitsluitend beslissen over de ontzetting van de vader uit de ouderlijke macht; de overeenkomstig de artikelen 405 e.v. B. W. bijeengeroepen familierraad behoort een persoon of een instelling aan te wijzen, waaraan de kinderen zullen worden toevertrouwd (artikel 5 wet van 15 Mei 1912).

Procureur des Konings t/ Hendrickx-Sterckx.

Overwegende dat de eis strekt tot ontzetting van verweerder en zijn echtgenote uit de ouderlijke macht over hun kinderen: 1) Marie-Louise; 2) Constant-Franciscus; 3) Josephina, en 4) Alfons-Jozef-Constant;

Overwegende dat de Procureur des Konings in zijn besluiten afziet van zijn eis betreffende Sterckx Ludovica, daar deze laatste thans geestesziek is en ondergebracht in een gesticht voor geesteszieken te Munsterbilzen;

Overwegende dat hem hiervan akte dient te worden verleend;

Overwegende echter dat deze moeder niet afwezig noch geïnterdiceerd is en op grond van artikel 8 van de wet van 15 Mei 1912 zou dienen gehoord te worden alvorens uitspraak te doen over de vervanging van de vader;

Overwegende dat uit certificaten, afgeleverd door de bestuurder van de psychiatrische inrichting te Munsterbilzen, waar de vrouw in behandeling is, blijkt dat deze vrouw in zodanig mate gestoord is in haar geestvermogens, dat op hare verklaringen niet kan gesteund worden en zij, gezien haar toestand, niet voor de Rechtbank kan verschijnen om gehoord te worden;

Overwegende dat de eis, wat verweerder Hendrickx Carolus betreft, ontvankelijk is en gegrond;

Overwegende dat, wat de twee kinderen Josephine en Alfons betreft, deze door de C. O. O. Genk geplaatst zijn in het St-Augustinusgesticht te Gellik, waar later ook de kinderen Marie-Louise en Constant-Franciscus geplaatst zijn;

Overwegende dat verweerder ten onrechte beweert dat de kinderen op grond van artikel 83 der wet van 10 Maart 1925 onder voogdij van de C. O. O. zouden staan en hij praktisch niet meer over de ouderlijke macht zou beschikken;

Overwegende inderdaad dat artikel 76 van dezelfde wet onder de hoofding «Voogdij der kinderen», de kinderen, waarvan het onderhoud en de opvoeding aan de C. O. O. toevertrouwd zijn, indeelt in *vondelingen*, verlaten kinderen (d.i. kinderen van bekende vader en moeder, maar door hen verlaten of zonder dat beroep op hen kan gedaan worden) en arme wezen;

Overwegende dat de kinderen Hendrickx niet onder deze categorieën vallen;

Overwegende dat de eis niet alleen ontvankelijk is, doch ook gegrond, dat de vader niet werkte, niet voorzorg in het onderhoud van zijn gezin en eindelijk in het Gesticht te Wortel (Bedelaarskolonie) terechtkwam (proces-verbaal politie Genk, 23 Juni 1953); dat aldus de gezondheid, de veiligheid en de zedelijkheid van de kinderen groot gevaar liepen;

Overwegende dat verweerder terecht doet opmerken, dat de Rechtbank de voorlopige toestand niet mag bestendigen en zeker niet in de bewoordingen van de eis van het Openbaar Ministerie, in zijn besluiten geformuleerd;

Overwegende dat inderdaad de Rechtbank uitsluitend te beslissen heeft over de ontzetting en de familie-raad, bijeengeroepen overeenkomstig de artikelen 405 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, een persoon of een instelling behoort aan te duiden, waaraan de kinderen toevertrouwd zullen worden (artikel 5 wet van 15 Mei 1912);

Overwegende dat de Vrederechter van het kanton Bilzen adviseert, dat de ontzetting dient uitgesproken te worden;

Gezien de artikelen 2, 30 tot 37 en 55 tot 59 van de wet van 15 Juni 1935, gewijzigd door de wet van 20 Juli 1939;

Om deze redenen:

De Rechtbank, uitspraak doende in openbare zitting en op tegenspraak;

Geeft akte aan aanlegger dat hij afziet van zijn eis ten overstaan van tweede gedaagde;

Verklaart de eis gegrond voor het overige;

Ontzet Hendrickx Carolus uit de ouderlijke macht over:

1° Hendrickx Marie-Louise, geboren te Merksem, 9 Juni 1945;

2° Hendrickx Constant Franciscus, geboren te Merksem, 19 April 1947;

3° Hendrickx Josephina, geboren te Genk, 1 October 1948;

4° Hendrickx Alfons Jozef Constant, geboren te Genk, 13 Augustus 1950;

Beveelt dat de familieraad van voornoemde kinderen zal bijeengeroepen worden overeenkomstig artikel 405 en vlg. B. W.;

Veroordeelt verweerder tot de kosten, behalve de kosten van dagvaarding, welke ten laste van de Staat blijven.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

18 November 1953.

Voorzitter: M. Meuleman.

Rechters: M.M. Helleputte en Deviaenne.

Advocaten: Mrs Vanderveken en De Raeymaeker.

1. Openbare onderstand. — Geen terugvorderingsrecht van Commissie van Openbare Onderstand tegen volstrekt behoeftige personen.
2. Aansprakelijkheid van een dier. — Het aan art. 1385 B.W. ten grondslag liggende vermoeden van schuld geldt alleen, indien vaststaat dat de schade door het dier veroorzaakt is.

1. *In principe kan een Commissie van Openbare Onderstand teruggave vorderen van de kosten, die zij voor het onderhoud van een behoeftige gedurende diens opnemings in een kliniek heeft betaald (artikel 30, lid 1, wet van 27 November 1891). Uit de aard en de taak zelf van dergelijke inrichtingen volgt echter, dat zodanige vordering ongegrond is, wanneer zij ingesteld is tegen iemand, die over hoegenaamd geen inkomen beschikt.*

Zo volgens zekere schrijvers een Commissie van Openbare Onderstand souverein oordeelt of zij een bepaald persoon zal ondersteunen, daar het recht op bijstand vanwege dergelijke inrichtingen geen burgerlijk recht is, blijkt uit geen enkele bepaling, dat zij bevoegd zou zijn souverein te oordelen of een bepaald persoon al dan niet behoeftig is.

Het dagelijks bedrag voor het onderhoud van een inwoner van gemeenten van minder dan 5.000 inwoners is bij besluit van de Regent van 25 April 1950 en bij K.B. van 8 Februari 1951 bepaald op 50 frank; meer kan derhalve nooit door de Commissie worden teruggevorderd (artikel 37, lid 2, van voormelde wet van 1891).

2. *Het aan artikel 1385 B.W. ten grondslag liggend vermoeden van schuld van de eigenaar van een dier of van hem, die zich daarvan bedient, geldt slechts wanneer bewezen is, dat het dier de schade heeft veroorzaakt.*

Commissie van Openbare Onderstand te Nieuwrode
t/ Dewel en Dewel t/ Cornelis,

Gezien de processtukken, namelijk : 1) de inleidende dagvaarding, op 26 September 1952 bij geboekt exploit van deurwaarder De Ruyter Georges aan partij Van Lint betekend (rol n° 6687); 2) de dagvaarding in tussenkomst en vrijwaring op 26 Februari 1953, bij geboekt exploit van dezelfde deurwaarder aan partij Osselaer betekend (rol n° 7038); 3) de dagvaarding op 26 Februari 1953, bij geboekt exploit van dezelfde deurwaarder aan partij Osselaer betekend (rol n° 7039);

Overwegende dat de hoofdeis strekt om partij Van Lint te horen veroordelen aan partij Van der Veken de som te betalen van 41.336 frank, bedrag van de onderhoudskosten van partij Van Lint in de Universitaire Sint Pieterskliniek te Leuven, ingevolge een ongeval, waarvan zij op 11 Maart 1950 het slachtoffer werd; dat de vordering in vrijwaring en tussenkomst tot doel heeft partij Osselaer te horen veroordelen, partij Van Lint te vrijwaren tegen alle veroordeling, die tegen haar ten voordele van partij Van der Veken mocht uitgesproken worden;

dat de vordering van partij Van Lint tegen partij Osselaer strekt om deze laatste te horen veroordelen haar te vergoeden de door haar ten gevolge van voormeld ongeval de dato 11 Maart 1950 geleden schade;

Overwegende dat deze drie zaken, respectievelijk ingeschreven onder de rolnummers 6687, 7038 en 7039, verknocht zijn en met het oog op een goede rechtsbedeling behoren te worden samengevoegd en bij een en hetzelfde vonnis beoordeeld;

Wat de gegrondheid van de vordering van partij Van der Veken betreft :

Overwegende dat een Commissie van Openbare Onderstand de terugbetaling der kosten, die zij tot het onderhoud van een ondersteunde gedurende zijn opnemings heeft besteed, principieel vermag te Vorderen (artikel 30, lid 1, wet van 27 November 1891); dat echter uit de aard en de taak zelf van dergelijke inrichtingen blijkt, dat deze vordering ongegrond is, wanneer zij gericht wordt tegen personen die geen enkel inkomen hebben (Vauthier, Droit Administratif, blz. 194, n° 149); dat zo, volgens zekere rechtsleer een Commissie van Openbare Onderstand souverain oordeelt of zij een bepaald persoon zal ondersteunen, daar het recht op bijstand vanwege deze inrichtingen geen burgerlijk recht is (Renson, La Bienfaisance Publique, blz. 62, n° 2; Vauthier, Droit Administratif, blz. 186, n° 186), uit geen enkele bepaling blijkt, dat zij gerechtigd zou zijn souverain te oordelen of een bepaald persoon al dan niet behoeftig is;

Overwegende dat de huidige vordering echter niet ongegrond blijkt te zijn, daar partij Van Lint, hoewel werkonbekwaam verklaard volgens getuigschrift van Dr Geyskens de dato 9 Januari 1953, niet als behoeftig kan aangezien worden, daar zij een huis bezit, dat een kadastraal inkomen heeft van 800 frank per jaar;

Overwegende dat partij Van Lint echter terecht artikel 37, lid 2 en lid 3, der wet van 27 November 1891 inroept dat voor de jaren 1950 en 1951 immers het dagelijks onderhoudsbedrag van de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners, zoals de gemeente Nieuwrode, waar partij Van Lint woonachtig was, bij Besluit van de Regent dd. 25 April 1950 en bij K.B. van 8 Februari 1951 op 50 frank bepaald werd; dat dit bedrag kleiner is dan het door partij Van der Veken gevorderde en vastgestelde; dat bij toepassing van lid 2 van artikel 37 voormeld het gevorderde bedrag tot het in de gemeente Nieuwrode toepasselijke dient te worden vermindert;

dat de uitzondering, bij lid 4 van hetzelfde artikel voorzien, terzake blijkbaar niet toepasselijk is, daar niet betwist wordt dat de gemeente, die de onderstand

verleent en waarin de ondersteunde sinds een maand moet woonachtig zijn (ten deze de gemeente Nieuwrode) door partij Van Lint sinds jaren voor het ongeval bewoond was;

Overwegende dat dienvolgens aan partij Van der Veken toekomt voor de 242 dagen, die partij Van Lint in de St Pieterskliniek te Leuven doorbracht : $242 \times 50 \text{ frank} = 12.100 \text{ frank}$, vermeerderd met 2.391 frank voor pharmaceutische producten, aldus samen 14.491 frank;

Overwegende dat partij Van der Veken niet bewijst in de voorwaarden te verkeren, bij artikel 3 van het Regentsbesluit dd. 25 April 1950 voorzien; dat zij dienvolgens niet bewijst gerechtigd te zijn de verschuldigde sommen met 5 % te verhogen;

Overwegende dat uit de hierboven uiteengezette beschouwingen blijkt, dat partij Van Lint voldoet aan de bij artikel 1244, lid 2, van het Burgerlijk Wetboek gestelde voorwaarde; dat haar behoort te worden toegelaten bovengenoemd bedrag met maandelijksse afkortingen van 500 frank te vereffenen;

Wat de gegrondheid van de vorderingen van partij Van Lint betreft :

Overwegende dat partij Van Lint geen bewijs levert van de fout, die partij Osselaer zou begaan hebben; dat deze laatste immers alle verantwoordelijkheid ontkent en het met partij Van Lint niet eens is over de omstandigheden van het ongeval; dat weliswaar een vermoeden bestaat krachtens artikel 1385 van het Burgerlijk Wetboek, dat de geleider van een dier verantwoordelijk is voor het door dit dier veroorzaakte ongeval, doch dit vermoeden slechts toepasselijk is, wanneer eerst bewezen is dat het ongeval door het dier is veroorzaakt;

Overwegende dat de ter zake ingeroepen stukken, namelijk enkele brieven of afschrift van een brief, door de verzekeringsmaatschappij van partij Osselaer geschreven, evenals een beweerd afschrift van de verklaring, die Cornelis Victor zou afgelegd hebben, de vereiste waarborgen niet vertonen en trouwens te onvolledig zijn om dat bewijs uit te maken;

Overwegende dat partij Van Lint dienaangaande subsidiair verzoekt door alle bewijsmiddelen twee feiten te mogen bewijzen; dat deze feiten echter dienen te worden aangevuld, zoals hierna bepaald, om ter zake dienend en afdoende te zijn;

dat, alvorens verder over de zaak ten gronde uitspraak te doen, partij Van Lint moet worden toegelaten het bewijs ervan te leveren;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Voegt de zaken, ingeschreven onder de rolnummers 6687, 7038 en 7039, wegens verknochtheid samen;

Verwijst partij Van Lint aan partij Van der Veken te betalen wegens terugbetaling van onderhoudskosten en pharmaceutische producten de som van 14.491 frank en met de wettelijke intresten;

Laat deze partij toe voormelde som te betalen met maandelijksse afkortingen van 500 frank, voor de eerste maal op 1 December 1953;

Zegt dat bij gebreke van betaling van een maandelijks bedrag binnen de veertien dagen na de vervaldag de gehele som ineens opeisbaar zal worden;

Alvorens over de vorderingen van partij Van Lint uitspraak te doen, laat deze partij toe bij alle rechtsmiddelen, getuigenissen inbegrepen, het bewijs te leveren van de volgende feiten :

1) dat op 11 Maart 1950 Cornelis Armand zich boven

op zijn kar bevond, bezig de volle emmers aan te nemen die Dewel Andreas hem aanreikte;

2) dat het paard zich op een zeker ogenblik onverwachts in beweging zette zonder dat Cornelis Armand bij machte was het in bedwang te houden;

3) dat om niet overreden te worden, Dewel Andreas wegsprong, doch ongelukkig uitschoof en ten gronde viel, met het gevolg dat het wiel van de kar over zijn been reed.

Laat partij Osselaer toe het tegenbewijs te leveren van deze feiten door dezelfde middelen;

Benoemt de heer Rechter Meulemans tot rechter-commissaris om tot deze getuigenverhoren over te gaan;

Verwijst partij Van Lint in de kosten van de hoofdvordering, tegen hem door partij Van Lint ingesteld; Houdt de beslissing over de overige kosten aan.

BURGERLIJK ERECHTBANK TE BRUGGE

1e Kamer. — 27 Januari 1954.

Voorzitter : M. Kesteloot.

Rechters : M.M. Le Fevere de ten Hove en Van Balberghe.

Advocaten : Mrs De Grave, Six, Vandenbroele en Dobbelaere.

Faillissement. — Vorderingen, die hun grondslag uitsluitend vinden in een hoogst persoonlijk recht van de gefailleerde, kunnen alleen door deze, niet door de faillissementscurator in zijn hoedanigheid worden ingesteld.

Ondanks hun schijnbaar algemeen luidende bewoordingen sluiten de artikelen 444 en 452 Faillissementswet, luidens welke de gefailleerde het beheer van zijn goederen verliest en niet meer in rechte kan optreden van het vonnis van faillietverklaring af, niet uit dat bepaalde vorderingen slechts door of tegen de gefailleerde kunnen worden ingesteld. Die artikelen dienen nl. te worden beschouwd in verband met artikel 1166 B.W., volgens hetwelk de schuldeisers niet de rechten en vorderingen kunnen uitoefenen, welke uitsluitend aan de persoon van de schuldenaar zijn verbonden.

Zulks kan zelfs het geval zijn, indien de vordering een vermogensrechtelijke strekking heeft, nl. wanneer zij haar grondslag vindt in een hoogst persoonlijk recht, b.v. een onrechtmatige daad, bestaande in de aanranding van de eer of de goede naam van de gefailleerde. Deze alleen kan deze krenking en de wenselijkheid van het instellen van een vordering tot schadevergoeding beoordelen.

In dat geval moet een door de faillissementscurator ingestelde vordering niet ontvankelijk worden verklaard. Wel kan de curator in het geding tussenkomen ter vrijwaring van de rechten van de failliete boedel op de eventueel toe te kennen schadevergoedingssom.

Mrs De Grave en Six (faillissement Gobin)
t/ Vanden Broek en Huyghe en cs.

Overwegende dat de vordering, ingesteld ten verzoeken van Meesters Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid van curators in het faillissement Maurice Gobin, en, voor zoveel nodig, ten verzoeken van Maurice Gobin zelf, strekt tot hoofdelijke en ondeelbare veroordeling van verweerders om aan ver-

zoekers een som van 2.000.000 frank te betalen ter vergoeding van de schade door Maurice Gobin geleden door de strafrechtelijke vervolgingen wegens verduistering van gelden, welke verweerders onrechtmatig hebben uitgelokt en gevolgd, daar zij besloten werden door een arrest van vrijspraak, op 21 April 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Gent, waardoor Maurice Gobin gekrenkt werd in zijn eer en geschaad in zijn gezondheid en zijn vermogen;

I. Betreffende de stand van de rechtspleging ten gevolge van het overlijden van de eiser Maurice Gobin :

Overwegende dat de eisers Willy Six en Willy De Grave en verweerders in hun besluiten erkennen dat de eiser Maurice Gobin overleden is op 5 December 1952;

Overwegende dat vóór dit overlijden en zelfs vóór de bekendmaking van dit overlijden noch door de eiser Maurice Gobin, noch door de andere eisers of door verweerders, besluiten ten gronde op tegenspraak werden genomen ter terechtzitting van deze Rechtbank, dat de zaak dus, in zover ze ingeleid werd door de eiser Maurice Gobin, niet in staat van wijzen is (artikelen 342 en volgende Rv.) en er aanleiding bestaat ze amtsshalve van de rol af te voeren, aangezien het geding tot heden niet werd hervat;

II. Betreffende de ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerders in hun eerste besluiten opwerpen dat de vordering, in zover zij als hoofdvordering ingesteld werd door de curators in het faillissement van Maurice Gobin, niet ontvankelijk is, daar zij aan de persoon van de gefailleerde verbonden is en dienvolgens alleen door deze laatste kan worden uitgeoefend;

Overwegende dat ondanks de schijnbare algemeenheid van de bewoordingen de bepalingen van de artikelen 444 en 452 van het Wetboek van Koophandel (wet van 18 April 1851), luidens dewelke de gefailleerde van rechtswege beroofd is van het beheer van zijn goederen en niet meer in rechte kan optreden vanaf het vonnis van faillietverklaring, niet uitsluiten, dat zekere vorderingen slechts door of tegen de gefailleerde kunnen of moeten worden ingesteld; dat namelijk deze artikelen dienen te worden beschouwd in verband met artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek, luidens hetwelk de schuldeisers niet kunnen uitoefenen de rechten en vorderingen welke uitsluitend aan de persoon van de schuldenaar zijn verbonden;

Overwegende dat, zo er geen betwisting bestaat omtrent de rechten en vorderingen, die niet het vermogen betreffen, de kwestie kieser wordt, wanneer de vordering benevens een persoonlijk belang, een geldelijk belang vertoont;

Overwegende dat vooreerst dient opgemerkt te worden, dat een vordering haar persoonlijk kenmerk niet noodzakelijk verliest door dat zij vermogensrechtelijke gevolgen kan hebben (bijvoorbeeld vordering tot scheiding van goederen, vordering tot herroeping van een schenking tussen echtgenoten) of zelfs dat zij uitsluitend strekt tot een veroordeling van geldelijke aard (b.v. vordering tot geldelijke schadevergoeding wegens eerroof of laster); dat dit element op zich zelf niet beslissend is;

Overwegende dat men hoofdzakelijk dient na te gaan welke de grondslag is van de vordering of van het recht;

Overwegende dat, wanneer zoals in casu de vorder-

ring steunt op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, de meeste auteurs een onderscheid maken tussen de vorderingen steunend op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen het vermogen en de vorderingen, steunend op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon (A. Sourdat, *Traité général de la responsabilité*, deel I, n° 73; Demolombe, *Cours de droit civil* (Belg. uitg.), deel XII, n° 82, blz. 266; Aubry et Rau, *Cours de droit civil français*, vierde uitg., par. 312 en de nota's 23 en 38; F. Laurent, *Principes de droit civil*, deel XVI, n° 419; Baudry-Lacantinerie et Barda, *Obligations*, deel I, n° 608 en 625, en nota's);

Overwegende overigens, dat, wanneer zulke vordering steunt op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon, men dient na te gaan in hoever zij steunt op de krenking van een zedelijk belang; dat zo dikwijls de vordering strekt tot bescherming van een zedelijk belang, dat door het misdrijf of door het oneigenlijk misdrijf werd gekrenkt, zodat slechts de gefailleerde over deze krenking en over de opportuniteit van de vervolging kan oordelen, zij ook alleen door de gefailleerde kan worden ingesteld, zelfs wanneer zij strekt tot dergelijke veroordelingen (Kluyskens, *Verbindenissen*, n° 91, bl. 2°; Lyon-Caen et Renault, *Traité de droit commercial*, derde uitg., deel VII, n° 228 en 231; L. Fredericq, *Traité de droit commercial*, deel VII, n° 97; F. Laurent, op. cit., loi civ., n° 413 en 419; Demolombe, op. cit., n° 56);

Dat aldus aangenomen wordt dat de vordering tot herroeping van een schenking wegens ondankbaarheid gehecht is aan de persoon van de gefailleerde;

Dat anderzijds aangenomen wordt dat, zo de actie tot herroeping van een schenking steunt op een feit, waarvan de loutere vaststelling voldoet om de eis te verrechtvaardigen, de mening van de gefailleerde over de opportuniteit van de vordering onverschillig is, zoals bij voorbeeld zich zal voordoen, wanneer de vordering steunt op de niet-ervulling van een der voorwaarden van de schenking (Renouard, *T. I*, n° 304);

Overwegende dat daarbij geen onderscheid dient te worden gemaakt tussen de vordering tot geldelijke vergoeding van geleden zedelijke schade en de vordering tot geldelijke vergoeding van geleden materiële schade, wanneer de uitoefening van deze vorderingen essentieel en vooreerst de waardering van een zedelijk belang veronderstelt; dat, zo in dit geval de curators gerechtigd zijn tussen te komen in het geding ter vrijwaring van de rechten van de failliete boedel op de geldelijke voordelen, die uit de toekenning van de vordering kunnen voortspruiten, de uitoefening van de vordering zelf nochtans persoonlijk blijft toekomen aan de gefailleerde;

Overwegende dat ten deze aan verweerders wordt verweten dat zij te kwader trouw om Maurice Gobin te schaden en hem vervallen te doen verklaren van een legaat klacht hebben ingediend tegen onbekenden wegens verduistering van effecten en gelden ten nadele van wijlen Elodie Schockaert met het gevolg dat strafrechtelijke vervolgingen werden ingesteld tegen Maurice Gobin, dat hij werd aangehouden, naar de Correctionele Rechtbank verwezen en door deze Rechtbank veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf; dat aan verweerders insgelijks wordt verweten zich burgerlijke partij in dit geding te hebben gesteld en hun besluiten gehandhaafd te hebben voor het Hof van Beroep te Gent, hetwelk nochtans een vrijspraak verleende; dat eisers voorhouden dat door deze vervolgingen Maurice Gobin geschaad werd in zijn eer en zijn aanzien, dat hij fysiek geknakt werd,

dat zijn commercieel crediet werd aangetast en dat uiteindelijk zijn faillietverklaring werd veroorzaakt;

Overwegende dat de thans aanhangige vordering van eisers, die hoofdzakelijk tot voorwerp heeft het herstel van de schade, veroorzaakt door een tergende en eerrovende aanklacht en vervolging vanwege verweerders, essentieel de eer en het aanzien van Maurice Gobin betreft; dat zij steunt op een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf tegen de persoon van Maurice Gobin en slechts deze laatste de krenking van het zedelijk belang en de opportuniteit van de vervolging kan beoordelen (Cass. fr., 4 December 1936, S. 1939, I, 153, en de noot, get. J. A. Roux);

Overwegende dat zulks te meer zo is, waar het arrest van vrijspraak enerzijds steunt op de afwezigheid van voldoende bewijzen betreffende het bedrieglijk opzet en anderzijds de tekortkomingen van Maurice Gobin in strenge bewoordingen afkeurt; dat, bijzonder in zulke omstandigheden, een vrijgesproken persoon, vooraleer er toe te besluiten zijn wettelijk vastgestelde onschuld in te roepen tot staving van een vordering tot schadevergoeding, de opportuniteit van die vordering onder een dubbel opzicht zal moeten beoordelen en zich zal moeten afvragen of hij in geweten schadevergoeding kan eisen wegens aantijgingen, waarvan hij alleen weet of ze al dan niet gegrond waren en of het wenselijk is zich eraan bloot te stellen, dat feiten en gedragingen zullen worden opgerakeld, die ondanks de vrijspraak misschien niet tot zijn eer strekken;

Overwegende dienvolgens dat de thans aanhangige vordering alleen door Maurice Gobin kon worden ingesteld, ook in zover ze strekt tot vergoeding van stoffelijke schade;

Dat deze slechts een gevolg kan zijn van de krenking van de eer en de goede naam van Maurice Gobin, vermits zij voortspruit uit het feit dat zijn handelscrediet, zijn commerciële goede naam verloren gingen ten gevolge van de vervolgingen wegens verduisteringen en geenszins ten gevolge van het louter materiële feit, dat hij gedurende korte tijd van zijn vrijheid werd beroofd (van 16 Mei tot 1 Juni 1949);

Dat ook de uitoefening van de vordering tot vergoeding van de stoffelijke schade, welke volstrekt ondergeschikt is aan de vordering tot vergoeding van de morele schade, essentieel en vooraf de waardering van een zedelijk belang veronderstelt;

Overwegende dienvolgens dat de eis van de curators in het faillissement niet ontvankelijk is; dat zij vruchteloos inroepen dat de gefailleerde hen tot het instellen van deze vordering zou hebben gemachtigd, vermits het bewijs van deze lastgeving niet is geleverd en trouwens een lastgeving normaal vervalt door de dood van de lastgever;

III. Betreffende de wedereisen :

Overwegende dat deze vorderingen gericht zijn tegen de eisers Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid en daar de hoofdeis niet ontvankelijk is, de wedereis evenmin ontvankelijk is;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Beveelt dat de zaak, voor zover zij ingesteld is door de partij Maurice Gobin, ambtshalve van de rol der Rechtbank zal worden afgevoerd;

Verklaart de door de partijen Meesters Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid van curators in

het faillissement van Maurice Gobin ingestelde voordeeling niet ontvankelijk;

Verklaart eveneens niet ontvankelijk de wedereis door verweerders tegen deze eisers ingesteld;

Veroordeelt eisers Willy Six en Willy De Grave in hun hoedanigheid tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

7 Maart 1953.

Voorzitter : M. A. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vanderkerckhove.

Advocaten : Mrs De Jaegere en Christiaens.

1. **Vennootschap onder firma.** — Vennoten gebonden door de door één hunner verrichte rechtshandeling, indien zij duidelijk, hoewel stilzwijgend hebben toegestemd. — Beherende vennoten, vereffenaars tegenover derden, vormen een college, waarin de meerderheid de minderheid bindt. — Bij vordering krachtens artikel 1251, 3°, of artikel 1214 B. W., recht op verzuimintresten alleen na ingebrekestelling.

2. **Koop en verkoop.** — Gevolgen van aanvaarding der waar door koper of te laat door hem gewraakte aanmerkingen.

1. *Wanneer de statuten ener vennootschap voor bepaalde rechtshandelingen de handtekening van alle vennoten vereisen, kan de slechts door één van hen ondertekende rechtshandeling geldig zijn, indien de overige vennoten duidelijk, al zij het stilzwijgend, hebben toegestemd.*

Wanneer een ontbonden vennootschap in staat van vereffening verkeert, behoort de regeling van hangende geschillen tot de vereffeningswerkzaamheden.

Indien bij het besluit tot ontbinding der vennootschap geen vereffenaars benoemd zijn, worden krachtens artikel 180 van de wetten op de vennootschappen de beherende vennoten tegenover derden als vereffenaars beschouwd; zij vormen dan samen een college, waarin beraadslaagd wordt zoals in een raad van beheer, waar de meerderheid de minderheid bindt (artikelen 67 en 179 van voormelde wetten).

Indien vennoten tegen één van hen een vordering instellen krachtens artikel 1251, 3°, of artikel 1214 B. W., zijn zij slechts gerechtigd verzuimintresten te vorderen van de ingebrekestelling af; zo zij niet in gebreke hebben gesteld, kunnen zij slechts de gerechtelijke rente vorderen.

2. *De verkoper is niet verplicht de juridische weren wegens aanvaarding der waar door de koper of wegens het te laat doen van aanmerkingen door hem op te werpen, daar de verkoper het recht blijft behouden eerlijk te zijn, zodat zijn verbintenissen jegens de koper eerst tenietgaan, wanneer hij duidelijk de juridische weren gebruikt.*

Declercq V. en P. t/ Wwe Depla - Van Thuyne.

Overwegende dat eisers met wijlen Johannes Depla bij notariële akte van 17 October 1932, regelmatig gepubliceerd op 5 November 1932, een vennootschap onder de firma « Depla en Declercq Gebroeders » hebben opgericht voor 15 opeenvolgende jaren tot 31 December 1947, met automatische verlenging van 15 jaar, zo geen verzet van één der vennoten geschiedde; dat na de dood van Johannes Depla zijn vrouw

Irma-Rosalie Van Thuyne krachtens notariële akte van 17 Mei 1948 al de onverdeelde rechten van haar man in de vennootschap onder firma kocht, zodat zij met goedkeuring der twee vennoten Declercq volledig de plaats van haar man in de vennootschap onder firma innam, en vennote voor de ½ werd, terwijl de twee gebroeders Declercq samen vennoten voor de andere ½ waren;

Overwegende dat de vennootschap onder firma aan de firma N. B. Smith en C° Ltd. te Londen meubelstof « Menin extra », vervaardigd uit geveerd katoen, verkocht blijkt een reeks confirmaties, gaande van 11 April tot en met 5 October 1950;

dat de goederen, die het voorwerp waren van deze contracten, van 27 October 1950 af tot en met 11 Augustus 1951 geleverd werden;

dat al de facturen, behalve de drie laatste, ongeveer 30 dagen na datum door de Engelse koper werden betaald;

Overwegende dat de verkoopsagent der vennootschap onder firma « Depla en Declercq Gebroeders », met name Collingwood, vanaf einde Augustus 1951 reclamaties, uitgaande van de koper Smith, aan de vennootschap deed toekomen;

dat hij op 30 October 1951 een totale debietnota van Smith, groot 1619 pond sterling 9 shilling 8 pences, aan de firma overmaakte;

Overwegende dat intussen bij minnelijk akkoord van 6 October 1951 de drie vennoten (eisers en verweerder) tot de ontbinding en de vereffening der vennootschap zonder aanwijzing van vereffenaars besloten, met o.m. volgend beding : « eventuele vergoedingen aan cliënten over gedane leveringen zijn ten laste der beide partijen »;

Overwegende dat eisers tot regeling van het geschil op 24 Juni 1952 aan Smith 113.712 fr. betaalden en op 20 Augustus 1952 : 113.274 fr., samen 226.986 fr. en thans de ½, zijnde 113.493 fr. naar verhouding van haar rechten van verweerder terugvorderen;

Overwegende dat verweerder de vordering bestrijdt op volgende gronden :

1) er konden geen geldige reclamaties nopens zichtbare gebreken vanwege Smith meer gebeuren, want Smith had de waar aanvaard, dus had de vennootschap geen schuld jegens Smith en, indien eisers zelf een geschenk aan Smith willen doen of nieuwe verbintenissen willen aangaan, dan moeten zij dat alleen dragen; zij kunnen overigens geen nieuwe verbintenissen aangaan zonder toepassing te maken van art. 7 der statuten of zonder volmacht;

2) Jan Depla had van zijn moeder geen volmacht om een te niet gegane verbintenis te doen herleven; Jan Depla ging naar Londen en stelde aan Collingwood een voorwaardelijk akkoord voor, dat niet werd aanvaard;

3) subsidiair is er geen vergoedingsrente verschuldigd;

Overwegende dat art. 7 der statuten zegt : « De vennoten hebben verdeeltelijk het maatschappelijk handtekenen. Nochtans voor alle sommen boven de 50.555 fr., alsook voor aankoop van materiaal is het handtekenen van al de vennoten van node »;

Overwegende dat dit beding niet altijd werd nageleefd; dat de verkoopconfirmaties, aan Smith gestuurd slechts van één handtekening voorzien zijn en toch geldig zijn, vermits de rechtspraak niet noodzakelijk de handtekening van de andere vennoten vereist, wel hun duidelijke, hoewel zelfs stilzwijgende toestemming, hetgeen hier zeker het geval is, daar de contracten overigens ook door verweerder als geldig beschouwd werden; (Hrb. Aalst, 10 Febr. 1924, R. P. Soc. 1926,

n° 2666; Hrb. Luik, 14 Jan. 1926, R. P. Soc. 1926, n° 2674; Hrb. Antwerpen, 24 Febr. 1928, R. P. Soc. 1928, n° 2887; Hrb. Gent, 4 Juni 1932, R. P. Soc. 1932, n° 3245; bekrachtigd door Hof Gent, 30 Nov. 1933, R. P. Soc. 1934, n° 377; Hrb. Brussel, 19 Juni 1935, R. P. Soc. 1936, n° 3500);

Overwegende dat verweerster als vennote onder firma vermoed wordt kennis van de reclamaties, die met einde Augustus 1951 begonnen, te hebben gehad, vermits deze reclamaties aan de vennootschap, ook na 6 October 1951, toen zij voor haar vereffening voortbestond, gericht waren;

Overwegende dat dezelfde stille aanvaarding door verweerster der handelingen van de vennoot Declercq, die alleen de confirmaties ondertekende, bij gemis aan protest verder moet worden vermoed;

Overwegende dat een verkoper niet verplicht is de juridische weren van aanvaarding der waar en te laat doen van reclamaties op te werpen, vermits hij het recht blijft behouden eerlijk te zijn, zodat de verbintenissen van de verkoper jegens zijn klant slechts tenietgaan, wanneer de verkoper duidelijk de juridische weren gebruikt;

dat hier reclamaties vanaf einde Augustus 1951 werden gedaan langs de verkoopsagent Collingwood om en geen enkel van de drie vennoten ooit duidelijk deze reclamaties afwees, zodat geen sprake is van het aangaan van nieuwe verbintenissen;

Overwegende dat de regeling van hangende en onopgeloste geschillen ook tot het vereffingswerk behoort;

dat het akkoord tot ontbinding en vereffening geen vereffenaars benoemt, zodat krachtens art. 180 der samengeschiedte wetten op de handelsvennootschappen de beherende vennoten in de vennootschappen onder firma als vereffenaars alleen ten aanzien van derden (R. P. D. B. V° Soc. An. n° 2450, 2524) worden beschouwd, en hier tegenover Smith de drie vennoten vereffenaars waren, die samen een college vormden, dat beraadslaagde naar de in art. 67 vermelde regelen, zijnde zoals in een raad van beheer, waar de meerderheid de minderheid bindt (art. 179 en art. 67; Les Nouvelles, Dr. Comm. T. III, n° 4491; Marx : Manuel du liquidateur, n° 14);

Overwegende dat partijen in de akte van ontbinding deze betwisting hadden voorzien (zie voormeld beding);

dat dit beding algemeen gesteld is en in de regel tegen verweerster geldt, die niet afdoende bewijst ten eerste dat de termen van het beding dezer betwisting Smith niet bedoelen en ten tweede van welke vergoedingen voor gedane leveringen aan klanten er wel sprake is, want verweerster geeft geen enkele andere hangende betwisting op;

Overwegende dat de handelingen van eisers dienvolgens, zowel krachtens de stille toestemming van verweerster bij voortdurende afwijking van art. 7 der statuten geldig zijn, als krachtens het feit dat eisers in het college der vereffenaars een meerderheid vormden, die de minderheid, nl. verweerster, ten aanzien van derden bond;

Overwegende dat het niet opgaat de betwisting te kennen, te weten dat de andere vennoten en vereffenaar de betwisting pogen op te lossen en zelf geen stelling te nemen, uit te kijken zonder protest, een gemachtigde naar Londen te laten gaan, zonder zich duidelijk tegen het gehele geval te verzetten, om dan na regeling van de betwisting alle verzetsargumenten tot niet-betaling in te roepen;

Overwegende daarenboven dat Jan Depla, zoon van verweerster en houder van een algemene notariële volmacht dd. 4 Januari 1952, o.m. behelzend dat hij

volmacht kreeg om voor verweerster te handelen in al de zaken betreffende de vereffening-verdeling der vennootschap, na bezoek aan de firma Smith te Londen in 1952, zich bij brief van 13 Maart 1952 bij Collingwood excuseert « dat wij niet vroeger een regeling troffen; u hebt zich tot betaling verbonden; onze mening dienaangaande is dat wij u van onze kant niet willen teleurstellen; maar er kan niets meer gedaan worden op naam van Depla en Declercq, daar ieder zijn zaak moet arrangeren en wij hebben geen geld, het zal nog lang duren »;

dat dergelijke brief van een gemachtigde tot vereffening de betekenis van een geldige betwisting en van de wil om ze op te lossen inhoudt, alsmede concrete voorstellen tot betaling van verweersters deel;

dat dit een bevestiging is van de juistheid van eisers' houding;

Overwegende dat eisers, die als hoofdelijk gehouden vennoten betaalden, zich blijkbaar beroepen op art. 1251 3° lid B. W., art. 1213 en art. 1214 B. W. of op het beding van het ontbindingsakkoord; dat zij niet een persoonlijke vordering op grond van lastgeving of zaakwaarneming instellen, in elk geval zij de rente van hun voorschotten zouden kunnen vorderen (art. 2001 B. W.), maar hetzij de vordering van art. 1251, 3° lid of de vordering van art. 1214 B. W. jegens verweerster instellen, in welk geval geen ingebrekestelling vanwege Smith of van hemzelf, buiten de dagvaarding bestaat, zodat zij niet gerechtigd zijn andere rente dan de gerechtelijke van verweerster te vorderen;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;

Veroordeelt verweerster om aan eisers te betalen de som van 113.493 frank, met de gerechtelijke rente en de kosten van het bewarend beslag van 21 Augustus 1952;

Verwijst verweerster tot de kosten van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tenaantstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 28 Januari 1954.

Rechter : M. Jans.

Advocaat : Mr H. Van der Donckt.

Arbeidsongeval. — Vordering tot herziening van het vastgestelde percentage der arbeidsonbekwaamheid. — Een uit de normale evolutie van het letsel voortvloeiende wijziging in de toestand van het slachtoffer geeft geen recht op herziening.

Een wijziging in de toestand van het slachtoffer van een arbeidsongeval geeft geen recht op herziening van het vastgestelde percentage van de arbeidsonbekwaamheid, indien die wijziging voortvloeit uit de normale evolutie van het geleden letsel.

Een « normale » evolutie is echter niet hetzelfde als een « noodzakelijke » evolutie.

De evolutie van een letsel is nooit noodzakelijk, doch kan en moet normaal voorzien worden; zij is immers behoudens onvoorziene verwickelingen zeker. Bijgevolg moet vermoed worden dat zij voorzien werd, toen de bestendige arbeidsonbekwaamheid bij akkoord of vonnis werd vastgesteld.

Een in het eerste vonnis of het akkoord begane vergissing geeft geen recht op herziening.

N.V. Winterthur t/ Haan.

Overwegende dat de eis strekt tot herziening van een akte van akkoord, vóór dit Vredegerecht opgemaakt op 11 Juli 1950 en waarbij de bestendige werkonbekwaamheid van verweerder ingevolge het hem op 6 Januari 1950 overkomen arbeidsongeval bepaald werd op 10 %;

Overwegende dat de deskundige besluit dat merkelijke verbetering ingetreden is in de toestand van verweerder; dat deze verbetering het gevolg is van de normale evolutie der letsels; dat de bestendige werkonbekwaamheid tot 6 % mag teruggebracht worden;

Overwegende dat op een vraag van de raadsman van aanlegster de deskundige zijn besluiten uitlegde in de volgende zin :

« De normale evolutie kan niet met zekerheid voorzien worden; ze wordt genoemd normale evolutie in tegenstelling met een evolutie, die te danken is aan een vreemde tussenkomst, bijvoorbeeld een heelkundige bewerking. Zelfs als de normale evolutie noodzakelijk moet gebeuren, zal het nooit mogelijk zijn te voorzien in welke mate ze zich zal voordoen. Het zal dus steeds onmogelijk zijn het bestendig percentage werkonbekwaamheid vast te stellen »;

Overwegende dat het Hof van Verbreking in een arrest van 8 Juli 1948 (Pas. 1948 I 445) onder andere verklaart :

« Attendu que, au égard à l'autorité de la chose jugée, le principe de la revision suppose nécessairement un fait nouveau qui a échappé ou a pu échapper aux prévisions des parties et du magistrat »;

« Attendu que, du seul fait que les améliorations constatées sont l'effet d'une évolution normale des infirmités, il ne résulte pas nécessairement que, lors de la fixation des indemnités, le juge les ait prévues et en ait tenu compte dans l'évaluation de l'incapacité de travail »;

« Qu'il n'en résulte pas davantage que le juge eût dû, dès ce moment tenir ces améliorations pour certaines et les prendre en considération en manière telle que, à supposer qu'il eût omis d'y avoir égard, il aurait commis, dans la détermination des indemnités, une erreur ne donnant pas ouverture à revision ».

Overwegende dat in de eerste twee hiervoren overgenomen beweegredenen het Hof duidelijk de grondbeginselen van het recht op herziening vastlegt;

Overwegende dat de laatste beweegreden enigszins in strijd blijkt met de vorige, wellicht om reden van het bepaalde geval, dat aan het Hof onderworpen was;

Overwegende dat inderdaad het Hof de rechtsleer en de rechtspraak bekrachtigt, die verklaart dat een wijziging in de toestand van het slachtoffer van een werkongeval, wijziging voortvloeiende uit de normale evolutie van het opgelopen letsel, geen recht geeft op herziening (Zie Delaruière en Namèche, éd. 1947, n° 491, 1°; Rép. Prat. V° Accident du Travail n° 345 en volg.; Zie vonnissen Vred. 2° Kanton Antwerpen - 16 November 1950 in zake Gem. Verz. Kas t/ Van Rompaey en 24 December 1953 in zake Gem. Verz. Kas t/ Weyts);

Overwegende dat echter een normale evolutie niet mag gelijkgesteld worden met een « noodzakelijke » evolutie, zoals het Hof schijnt aan te nemen;

Overwegende dat de evolutie van een letsel nooit noodzakelijk is, doch normaal kan en moet voorzien worden; dat zij immers, behoudens onvoorziene ontwikkelingen, zeker is;

Overwegende dat bijgevolg moet vermoed worden, dat zij bij het akkoord of bij het vonnis dat de bestendige werkonbekwaamheid vaststelde, voorzien werd;

Overwegende dat trouwens, zolang een wijziging normaal te voorzien is, men niet kan zeggen dat de heling is ingetreden;

Overwegende dat hieruit volgt dat, indien de rechter in dit geval de herziening moest aannemen, hij zou bekennen dat in het eerste vonnis of in het akkoord een vergissing zou begaan zijn;

Overwegende dat, zoals het Hof terecht verklaart, een vergissing geen recht geeft op herziening;

Overwegende dat overeenkomstig het beginsel « Actori incumbit probatio » het bewijs van het nieuwe feit, dat aanleiding geeft aan de vordering tot herziening, rust op aanlegster;

Overwegende dat dergelijk bewijs noch geleverd noch aangeboden wordt;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak, verklaren de eis ongegrond, wijzen hem af.

Zeggen dat de kosten van het geding ten laste van aanlegster zullen blijven.

VREDEGERECHT TE MENEN

15 April 1953.

Rechter : M. Bettems.

Advocaten : Mrs Delobel en Halsberghe.

Handelshuur. — Uitlegging van art. 14, lid 1, van de wet van 30 April 1951. — Geen nietigheid van de betekening van 's huurders verzoek om huurhervorming wegens het ontbreken van de in het tweede gedeelte van voormelde wetsbepaling voorgeschreven vermelding. — Enige sanctie van bedoeld verzuim. — In casu akkoord van de verhuurder. — Niet-bewezen zijn van de aanvaarding door de huurder van door de verhuurder voorgestelde bijkomende voorwaarden. — Met besprekingen tussen de raadslieden van partijen vóór de dagvaarding mag geen rekening worden gehouden.

Het ontbreken in de betekening van 's huurders verzoek om huurhervorming van de in het tweede gedeelte van art. 14, lid 1, van de wet van 30 April 1951 voorgeschreven vermelding heeft geen nietigheid ten gevolge. De sanctie op bedoeld verzuim is enkel het wegvallen van het vermoeden van akkoord met de verzochte hervorming onder de door de huurder gestelde voorwaarden.

In het onderhavige geval blijkt uit de onderhandelingen tussen partijen, dat de verhuurder in hoofdzaak met het voorstel van de huurder instemde.

Wel heeft de verhuurder (brouwer) vervolgens aan de huurder de verplichting willen opleggen een bepaalde hoeveelheid dranken jaarlijks bij hem te betrekken met een daaraan verbonden strafbeding voor het geval deze minimumhoeveelheid niet mocht worden afgenomen. Niet is echter bewezen dat de huurder deze bijkomende voorwaarden zou hebben aanvaard.

Met hetgeen tussen de raadslieden van partijen vóór de dagvaarding is besproken kan geen rekening worden gehouden. Die besprekingen moeten inderdaad als essentieel vertrouwelijk worden beschouwd,

zodat daarop geen beroep mag worden gedaan in het aanhangige geding.

Handhaving van de huur onder de door de huurder voorgestelde voorwaarden met uitsluiting van de door de verhuurder gewenste clausule betreffende minimum-hoeveelheid te betrekken dranken en van het daarmee in verband staande strafbeding.

N. V. Brouwerij Belle Vue t/Maes-Soenen.

Aangezien de eis ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat de huurovereenkomst, bestaande tussen partijen en betreffende het woonhuis dienstig voor herberg met opschrift «A l'arrêt du tram», staande en gelegen te Menen, Rijselstraat nr 41, door eiseres aangekocht bij akte van notaris J. Dupont te Geluwe op 4 Oktober 1951 en in gebruik gehouden door verweerders zonder geschreven huurvoorwaarden, krachtens de wet op de Kleinhandelshuur van 30 April 1951, een einde heeft genomen op 20 November 1952; dienvolgens verweerders zich te horen veroordelen om binnen de drie dagen der betekening van het te wijzen vonnis bedoeld huis te verlaten en ter vrije beschikking van eiseres te stellen; met machtiging van eiseres de uitzetting van verweerders met al wie en wat er zich in bedoeld goed zou mogen bevinden, te doen bewerkstelligen door een deurwaarder, zo verweerders voorbedoeld perceel niet vrijwillig mochten ontruimen, dit op kosten van verweerders, invorderbaar op enkel vertoon der afgeleverde kwijtschriften (enz.).

Aangezien eiseres haar vordering doet steunen op de bepalingen van art. 33 van voormelde wet op de Kleinhandelshuur, volgens welk artikel de huurovereenkomst van rechtswege een einde heeft genomen op 20 November 1952, daar verweerders geen huurvernieuwing hebben verzocht binnen de tijd en in de vorm, bepaald door art. 14 al. 1 derzelfde wet; dat de huurovereenkomst ten einde was op 20 November 1952 zonder dat er enige opzegging of verwittiging daartoe nodig was, daar de wet een bepaalde duur tot 20 November 1952 voor deze huurovereenkomst bepaalt (art. 1737 B.W.);

Aangezien verweerders in de door hen op 9 Februari 1953 genomen besluiten aanvoeren, dat de eis onontvankelijk en ongegrond is, het geding schattend op meer dan 5.000 frank, wat de bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep betreft en bij wedereis vorderen dat eiseres, verweerster op wedereis zal horen zeggen voor recht dat partijen in October 1951 een huurovereenkomst hebben gesloten voor de duur van negen achtereenvolgende jaren, te rekenen vanaf 1 Januari 1952, tegen een jaarlijks huurgeld van 18.000 frank of 1500 frank per maand, met taksen en lasten, terwijl de wedereisers zich verplichten alle bieren en dranken van verweerster op tegeneis te betrekken; ten minste te horen zeggen dat de huurovereenkomst, waarover het geding loopt, in werking is getreden op 1 October 1952 op de gestelde voorwaarden, doch met uitdrukkelijke uitsluiting der clausule, dat een minimum aantal Hl dranken moest worden afgenomen en een boete van 12.000 frank per jaar, voor het geval, dat dit minimum niet zou bereikt zijn; ten minste oorspronkelijke eiseres, verweerster op wedereis, te horen zeggen voor recht dat, vermits wedereisers binnen de termijn en in vormen, bij de wet bepaald, huurvernieuwing hebben verzocht, hun huurrecht voortbestaat; dat zulks ook voortvloeit uit het aanvaarden door verweerster op wedereis van de huurgelden over de maanden November en December 1952 en Januari en Februari 1953 zonder enig protest of voorbehoud

en namelijk zonder enige betekening van ophouding van huurrechten na 20 November 1952, aldus besluitend tot een huurrecht van 9 opeenvolgende jaren volgens de voorwaarden, vermeld in het aangetekend schrijven van wedereisers, op 29 December 1952 gericht tot verweerster op wedereis;

Aangezien blijkt uit de door partijen genomen besluiten, dat zij beiden akkoord gaan omtrent de toepassing der wet van 30 April 1952;

Aangezien ter zake niet betwist wordt dat de huurrechten van verweerders berusten op een huurovereenkomst van onbepaalde duur;

Aangezien dient aangenomen te worden dat dergelijke huurovereenkomst van onbepaalde duur door de wet op de Kleinhandelshuur gelijkgesteld wordt met de wettelijk verlengde huurovereenkomsten; dat wordt bepaald dat deze verlengde huurovereenkomst een einde nemen zal 18 maanden na het in werking treden der wet;

Aangezien blijkt dat op 9 Augustus 1951 per aangezekende brief, gericht door verweerders tot de genaamde Claus-Desmet te Poperinge, vorige eigenaar van bedoeld goed en rechtsvoorganger van eiseres, verweerders vernieuwing der huurovereenkomst betreffende bedoeld handelshuis hebben verzocht voor 9 jaren tegen een maandelijks huurprijs van 1.250 frank, waarbij de grondbelasting ten laste van verweerders, huurders, zou komen te rekenen vanaf 1 Januari 1951, dat bij voormelde aangetekende brief de eigenaar werd verzocht aan verweerders kennis te geven van gebeurlijke bijkomende voorwaarden, doch verweerders hebben verzuimd na te komen de bepalingen van art. 14 al. 1 der Wet op de Kleinhandelshuur, die namelijk voorschrijven: «de betekening moet de »vermelding bevatten dat de verhuurder geacht wordt »met de hernieuwing der huurovereenkomst onder »de voorgestelde voorwaarden in te stemmen zo de »verhuurder hem langs dezelfde weg en binnen drie »maanden, geen gemotiveerde weigering van hernieuwing, andersluidende voorwaarden of het aanbod »van een derde, op dezelfde wijze betekend heeft»;

Aangezien eiseres de nietigheid van dit verzoek om huurvernieuwing, uitgaande van verweerders, opwerpt op grond der bewoordingen «op straffe van nietigheid» in voormeld art. 14 al. 1.

Aangezien de rechtspraak echter oordeelt dat: «het »ontbreken in de betekening van 's huurders verzoek »om huurhernieuwing van de in het tweede gedeelte »van al. 1 van art. 14 der wet van 30 April 1951 »voorgeschreven vermelding heeft geen nietigheid ten »gevolge. De sanctie van bedoeld verzuim is enkel »het wegvallen van het vermoeden van akkoord met »de verzochte hernieuwing onder de door de huurder »gestelde voorwaarden» (zie vonnis Burgerlijke Rechtbank Brussel, IIe Kamer 22-12-1952, Rechtskundig Weekblad 15-3-1953, kolom 1117-1118; Vonnis Burgerlijke Rechtbank te Antwerpen Ie Kamer bis 14-7-1952, Rechtskundig Weekblad 12-10-1952 kolom 159 en volgende);

Aangezien het verzoek om huurvernieuwing gedaan werd vóór 20 Augustus 1951, zijnde binnen de bij de wet vereiste termijn; dat zij de voorwaarden opgeeft, waaronder de huurder zelf bereid is de nieuwe huurovereenkomst te sluiten; dat volgens de aangehaalde rechtspraak zulks voldoende is en enkel geëist is in art. 14 al. 1 der wet op straffe van nietigheid, dat het overige van voormelde wetsbepaling geen sacramentele woorden voorschijft; dat de nietigheden van strikte interpretatie moeten blijven;

Aangezien verweerders dan ook een regelmatig ver-

zoek om huurvernieuwing hebben ingediend;

Aangezien het hierboven aangehaalde verzuim van verweerders om art. 14, al. 1 der wet in acht te nemen als sanctie medesleept, dat het vermoeden wegvalt dat de verhuurder akkoord gaat met de hernieuwing van de huur onder de door de huurder gestelde voorwaarden;

Aangezien dit akkoord echter feitelijk aanwezig is, gezien de verhandelingen van partijen, die herhaaldelijk de voorwaarden der huurvernieuwing hebben herzien, talrijke brieven hebben gewisseld en bijeenkomsten hebben belegd; dat echter blijkt dat geen definitieve overeenkomst door ondertekening tot stand is gekomen, alhoewel er in hoofdzaak een akkoord bestond omtrent een jaarlijkse huurprijs van 18.000 frank, zijnde 1.500 frank per maand, taksen en lasten voor rekening van verweerders, huurders, met verplichting, alle bieren en waters te betrekken bij eiseres, overeenkomst die in werking trad vanaf 1 Januari 1952 voor een duur van 9 jaren;

Aangezien verweerders zich op deze voet verbonden hebben tegenover eiseres en deze verbintenissen hebben nagekomen; dat zij de dranken bij eiseres hebben besteld; dat zij akkoord zijn gegaan voor wat de huurprijs betreft een afrekening te maken wegens het feitelijk betalen van de huurprijs op voet van 1.250 frank per maand, zolang de huurovereenkomst niet door beide partijen getekend was, volgens de prijs van 1.500 frank per maand aldus vastgesteld;

Aangezien echter vervolgens gebleken is, dat eiseres aan verweerders een verplichting opiegegen wilde om een minimum aantal hl dranken jaarlijks te betrekken bij eiseres, met een strafbepaling voor het geval deze minimum hoeveelheid niet zou betrokken worden;

Aangezien verweerders verklaren niet akkoord te gaan en nimmer akkoord te zijn gegaan met deze bijkomende voorwaarde;

Aangezien eiseres in haar besluiten van 28 Februari 1953 aanvaardt, dat op 16 September 1952 ten kantore van haar raadsman, Meester Delobel te Ieper, beide partijen omtrent alle punten van het ontworpen huurcontract zijn overeengekomen en inzonderheid omtrent de bepaling van een minimum - afneming en het daarmee verband houdende strafbepaling, dat niettemin verweerders de huurovereenkomst niet hebben willen ondertekenen.

Aangezien niet mag worden rekening gehouden met hetgeen tussen de raadslieden van partijen voor de dagvaarding is besproken; dat deze verklaringen essentieel als confidentieel dienen te worden beschouwd, derwijze dat er geen gewag mag van gemaakt worden in recht;

Aangezien het geschil tussen partijen zich beperkt tot een modaliteit van uitvoering der huurovereenkomst; dat de bepalingen van art. 18 der Wet op de Kleinhandelshuur ter zake dienen te worden toegepast;

Aangezien eiseres heeft gedagvaard op 8 December 1952; dat het gerechtelijk contract aldus tussen partijen vanaf deze datum dagtekent; dat verweerders in hoedanigheid van wederisers optreden; dat eiseres de verhandelingen tussen partijen heeft toegelaten tot 1 December 1952; dat verweerders van hun rechten betrekkelijk de hernieuwing der huurovereenkomst niet kunnen worden uitgesloten en op geldige wijze dit recht tegenover eiseres, verweerster op wederis, handhaven;

Aangezien moet rekening gehouden worden met het feit, dat verweerders geen ander beroep dan dit van herbergier uitoefenen en er alle belang bij hebben hun zaken in volle bloei te behouden;

dat dit beroep hun bestaan moet verzekeren; dat zij sedert lange jaren voortdurend dit beroep met kennis van zaken uitoefenen; dat dienvolgens een gebeurlijke vermindering van verkoop van dranken hun niet ten laste zou kunnen worden gelegd en wellicht een geval van overmacht zou opleveren;

Aangezien billijkheidshalve bedoelde clausule betreffende een minimum - verkoop van dranken en het daarmee verband houdende strafbepaling, dienen verwijderd te worden uit de voorwaarden der met verweerders gesloten huurovereenkomst;

Aangezien deze huurovereenkomst tussen partijen slechts betreft het deel van het huis, dat nog eigendom is van eiseres, aldus met uitsluiting van het gedeelte, dat door eiseres verkocht werd aan de genaamde Blocquel — akte not. J. Dupont te Geluwe van 19 November 1951;

Gelet op de artikelen 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1953 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, recht doende op tegenspraak en in eerste aanleg : zeggen voor recht dat verweerders gerechtigd zijn tot huurhernieuwing ten aanzien van het huis van eiseres, zijnde de herberg « A l'arrêt du tram », Rijselstraat nr 41 te Menen, zoals deze eigendom bestaat na aftrek van het deel, verkocht door eiseres aan de genaamde Blocquel te Menen — akte notaris J. Dupont te Geluwe op 19 November 1951.

Verklaren de eis ongegrond.

Wijzende over de wederis :

Zeggen voor recht dat te rekenen vanaf 1 Januari 1952 een huurovereenkomst tussen partijen betreffende het litigieuze perceel is tot stand gekomen tegen de jaarlijkse huurprijs van 18.000 frank, zijnde 1.500 frank per maand, taksen en lasten voor rekening van de verweerders, huurders, waarbij dezen de verplichting op zich nemen alle bieren en waters van eiseres te betrekken;

Zeggen dat voormelde huurovereenkomst gesloten is voor de duur van negen jaren; dat zij verder dient te worden opgesteld volgens de vroegere besprekingen tussen beide partijen, met uitdrukkelijke uitsluiting van de clausule, voorkomende in het ontwerp van huurovereenkomst onder art. 12, bepalende een minimum - verkoop van dranken per jaar en het bedingen ener straf voor het geval deze hoeveelheid niet zou afgenomen worden;

Zeggen dat de gebeurlijke afrekening van de huurprijs zal dienen gedaan te worden op voet van 1.250 frank, zoals bepaald in de huurovereenkomst;

Veroordelen eiseres tot betaling der kosten van het geding.

Noot : Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep ingesteld.

Verg. Hof van Verbreking, 12 Juni 1953, R.W. 1953/54, 794.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

IN DE RECHTBANK VAN KOOPHANDEL ST NIKLAAS

HULDEBETOON AAN DE HEER L. THUYSBAERT

Referendaris

ter gelegenheid van zijn op ruststelling wegens het bereiken der ouderdomsgrens

Bij gelegenheid van het feit dat de heer Thuybsaert, die sedert 33 jaar het ambt van Referendaris heeft waargenomen in de Rechtbank van Koophandel te St Niklaas op 24 April de leeftijdsgrens bereikte, werd hem door de Magistraten en leden der Balie uit het rechtsgebied op 13 April in de lokalen der Rechtbank een intieme, maar warme hulde gebracht.

De kleine, gezellige gehoorzaal van de St Niklaasse Rechtbank zat nokvol: oudere en jongere advocaten, — geen enkel ontrak op het appel —, toen de Rechtbank met een ongewoon decorum achter de groene tafel ging plaats namen. Ongewoon was niet alleen het feit dat de Rechtbank voltallig aanwezig was, dat zij geflankeerd was door twee deurwaarders en dat de Referendaris te midden van de Rechtbank, aan de rechterzijde van de Voorzitter ging plaats nemen, maar ook de aanwezigheid van een groot aantal ongewone toehoorders, waaronder wij op de eerste plaats bemerken, de heer H. Heyman, Minister van Staat, de heer L. van Winckel, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, de heer P. Delahaye, Advocaat Generaal bij het Hof, die de heer Procureur Generaal vertegenwoordigde, de heer E. Goris, Ondervoorzitter van de Rechtbank van Eerste aanleg te Dendermonde, die de heer Matthys, Voorzitter, door ziekte weerhouden, vertegenwoordigde, de heer de Maesschalck, Procureur des Konings, de heer G. de Cleene, Arrondissementscommissaris, de heren Pauwels en de Nijs, Vrederechters, de heer Mr H. Muylaert, Stafhouder der Advocatenorde, de heer de Vidts, Burgemeester der Stad St Niklaas en verder ook familieleden van de heer Thuybsaert.

Het Rechtskundig Weekblad, dat van af zijn ontstaan steeds op de actieve medewerking van de heer Thuybsaert heeft mogen rekenen, en dat, in de loop van zijn jaargangen, naar het woord van de heer Advocaat Generaal Delahaye, een bloemlezing bevat van de juridische overwegingen van deze bescheiden maar onvervangbare magistraat, stelt er prijs op een uitvoerig relaas te publiceren van deze huldebetoging en daardoor de dank te betuigen van de gehele Vlaamse rechtswereld aan deze rechtschapen man, die in zo grote mate heeft bijgedragen tot het leggen van de funderingen der jonge Vlaamse rechtscultuur.

Wij brengen dan ook onder de aandacht van onze lezers het essentiële van wat door de verscheidene sprekers tijdens dit huldebetoon werd gezegd.

Rede van de heer L. DIRIX,
Voorzitter van de Rechtbank

Mijne Heren,

Het is voor mij een buitengewoon genoegen deze feestzitting voor geopend te verklaren en voor te zitten. Namens het inrichtend Comité dank ik de heren Ministers, Magistraten en Burgerlijke Overheden voor hun gewaardeerde aanwezigheid. Dezelfde gevoelens betuig ik aan de leden der Balie, die zo spontaan en zo talrijk zijn toegetreden en tevens begroet ik met sympathie de aanwezigheid van onze dagelijkse medewerkers, de Griffier, de Deurwaarders en de Bedienden van deze Rechtbank.

Mijnheer de Referendaris,

Ik verheug mij in het voorrecht dat mij is gegeven U vandaag te mogen gelukwensen en U tevens te kunnen dank zeggen voor Uw langdurige en bewonderenswaardige loopbaan in de schoot van onze Rechtbank van Koophandel.

Wees er van overtuigd dat de gevoelens welke ik hier vertolk in naam van mijn Collega's, van de Adjunct-Referendaris, van de leden van deze instelling en van mij zelf, hun oorsprong vinden in een diepe en eerbiedige sympathie voor Uw persoon. Deze sympathie, welke bij ieder van ons spontaan is gegroeid, is gesproten uit de omgang die wij met U hebben gehad. Eerbied hebben wij steeds voor U gehad wegens Uw aanhoudend werk, Uw juridische kennis, Uw zin voor interpretatie en Uw ondervinding: eigenschappen welke onze regelmatige betrekkingen zo interessant en zo aangenaam hebben gemaakt.

Al de leden en de medewerkers van deze Rechtbank waren het er mede eens dat ik in hun naam deze gevoelens zou vertolken. Ik wil U nochtans ook, in het bijzonder dank zeggen namens de Griffier van de Rechtbank, die niet zonder aandoening het feit gedenkt dat hij gedurende negentien jaar in de grootste eenvoud met U heeft mogen samenwerken en die U steeds heeft gekend als een wijs raadgever.

Mijnheer de Referendaris, ik zou in deze toespraak schrijvers en referenties kunnen aanhalen of uitweiden over de geest van onze Rechtbank en ook enkele anecdoten vertellen. Laat mij alleen toe, U in allen eenvoud, zoals U het vandaag ook wenste en zoals onze betrekkingen steeds waren, te zeggen, dat wij bij U steeds hebben mogen vaststellen dat de ware kracht steeds eenvoudig en kalm is en dat de Jeugd niet een quaestie is van jaren, maar een gesteltenis van de Geest.

Het is ons ook gegeven geweest U, in de beproevingen te kennen als een man van karakter. Wij wensen U en Mevrouw Thuybsaert, die U in al deze jaren heeft bijgestaan en Uw familie voor de komende jaren het allerbeste toe. Wij wensen ook, in ons eigen voordeel, U nog vaak te mogen ontmoeten.

Mijnheer de Referendaris: Uw aanwezigheid zal blijven voortleven in deze Rechtbank. Mijnheer de Referendaris, wij danken U.

Toespraak van Prof. Mr P. M. ORBAN,
namens de Orde der Advocaten.

Een der grootste Franse Magistraten van het oude regiem, Kanselier D'Aguesseau, raadpleegde op zekere dag zijn vader in verband met het opstellen van een zijner beruchte mercurialen.

Deze zegde hem: « Le défaut de votre discours est d'être trop beau. Il serait moins beau si vous le retouchiez encore ».

Nu mij het voorrecht werd verleend, ter gelegenheid van dit huldebetoon, waarbij U ons, Mijnheer de Referendaris, om bescheidenheid hebt verzocht, in naam der leden van de Balie het woord te nemen, heb ik niet eens gepoogd een mooie toespraak voor te bereiden.

Het volstond in mijn opvatting dat ik zou trachten, in alle eenvoud, maar in een taal die de weergave zou zijn onzer oprechtheid, hier te zeggen wat wij Leden der Balie aanvoelen op het ogenblik dat onze Referendaris Léonard Thuysbaert, door de schikkingen ener onderbiddelijke verplichting aan zijn ambt vaarwel moet zeggen.

Voor de ouderen onder ons wekt deze dag eerst en vooral op een duidelijk besef van de snelle vergankelijkheid der jaren.

Fugit irreparabile tempus !

Ik zie U nog, beste vriend, als of het gisteren was gebeurd, hier komen aangeland in 1921 en ik herinner mij nog dat toen zij uwe benoeming hebben vernomen, de confraters, die thans, helaas bijna allen zijn verdwenen, onder elkaar zegden: hij zal zijn ambt toegewijd zijn en hij is er een die zeker nooit zal vergeten dat hij jaren lang lid van de Balie geweest is.

De drie en dertig jaren die als een vluchtige schim over ons zijn heengegaan, hebben de juistheid van deze voorspelling bevestigd.

Uw loopbaan als Rererendaris kunnen wij in drie woorden samenvatten en in deze samenvatting is naar onze mening het meest vleuende getuigenis vertolkt dat wij over U kunnen afleggen: juridische bekwaamheid, toewijding en vriendschap.

U zijt geweest een Referendaris met een onbegrensde toewijding en offervaardigheid die dan ook gepaard gingen met een bevoegdheid die door eenieder werd erkend en een rechtschapen gemoed dat bij allen die U hebben benaderd een onbeperkt vertrouwen opwekte.

Hoe ingewikkeld ook de rechtskundige problemen die voor deze Rechtbank werden gesteld, hoe behendig ook sommigen onder ons meenden de aandacht te moeten afleiden van zekere aspecten ener zaak waarover het ons best scheen niet met al te veel aandrang te pleiten — nooit werd bij U het schrander inzicht van de jurist, noch verrast noch teveel op de proef gesteld, en nog veel minder verschalkt.

Zo dikwijls hebben wij achteraf, ik zou mogen zeggen «in tempore non suspecto», onder elkander moeten erkennen dat nooit een enkel argument dat door de twistende partijen werd vooropgezet, ongeacht of ononderzocht was gebeven en het was vooral omdat eenieder die U als jurist en als mens kende, zulks had ervaren, dat men in U dit onbegrensd vertrouwen stelde.

Maar U zijt ook steeds voor de leden der Balie een goede raadgever en een rechtzinnige vriend geweest.

Het is U nooit ontgaan dat ook wij soms voor een moeilijke taak staan en dat het diepmenselijke dat in menige omstandigheid bij het uitoefenen van ons beroep moet inachtgenomen worden, tegemoetkoming en begrip verdient.

Altijd wist U te begrijpen.

Ik zeg dat hier in alle eenvoud, omdat juist de verheven bescheidenheid waarmede gij uw taak hebt opgevat een der meest aantrekkelijke verschijnselen is geweest van uw innemende persoonlijkheid.

Deze dag is dan ook voor ons Leden der Balie een dag waarop het betreuren van uw afscheid slechts geëvenaard wordt door de dankbaarheid die ons altijd zal bij blijven.

Moge voor U, Mijnheer de Referendaris, de aanwezigheid van de Hoogste Rechterlijke en Burgerlijke waardigheidsbekleders die U en ons hier omringen een blijk zijn van het hoge aanzien en de waardering waarmee ze U steeds hebben geëerd.

Het weze mij ook toegelaten in deze hulde van erkentelijkheid te begrijpen, uw levensgezellin, Mevrouw Thuysbaert, die U altijd in uw arbeid, in de vreugden

en in het leed, dat in dit leven ons aller ervaring is, zo liefdevol heeft bijgestaan en haar meteen onze gevoels van eerbiedige achting te betuigen.

U verlaat als Magistraat de Rechtbank van Koophandel van St Niklaas, gelukkig voor U in volle gezondheid en in onverzwakte levenskracht.

Indien ik hier een wens mocht uitdrukken die, ik ben er van overtuigd, de weergave zal zijn van hetgeen wij allen wensen en betrachten, dan zeg ik U in naam onzer Balie: U hebt over drie en dertig jaar de Balie verlaten. U zijt altijd de Balie indachtig gebleven. Kom terug bij ons, de Balie van Dendermonde verwacht U met open armen en wenst U nog vele jaren bloeiende gezondheid en onverminderde werklust.

Als blijk van innige genegenheid hebben de Magistraten van de Rechtbank, de Advocaten, de Heer Griffier en de Heren Deurwaarders, zich veroorloofd U dit geschenk, gevloeid uit het penseel van een onzer grootste Vlaamse kunstenaars, Baron Isidoor Opsomer, aan te bieden.

Het moge voortaan uw werkkamer versieren en altijd voor U een aandenken zijn aan vervlogen jaren en een blijk van blijvende stevige gehechtheid en erkentelijkheid vanwege ons allen.

Toespraak van de heer L. VAN WINCKEL,

Eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Gent.

Mijnheer de Referendaris,

Ware er niet het plechtig karakter van deze feestzitting, ik zou u wel liever aangesproken hebben als «mijn goede vriend Leonard». Dit alleen om U te zeggen welk bijzonder genoeg het voor mij is U, uit naam van de hoogste rechtsmacht der Vlaanderen, hulde te mogen brengen, dank te zeggen voor al wat gij gedurende uw lange loopbaan in dienst van het recht hebt gepresteerd en onze hartelijke en vurige wensen toe te sturen voor een welverdiende rust.

Ik zal kort zijn. Ik zal uw curriculum vitae niet opnieuw uiteenzetten en niet herhalen wat door de Heren Voorzitter dezer Rechtbank en Oud-Stafhouder Orban reeds op zo welsprekende wijze over uwe grote gaven van hart en geest gezegd werd.

Wat ik echter wel wens te onderlijnen, en wat, naar mijn oordeel, uw loopbaan karakteriseert en er tevens de grote verdienste van uitmaakt, is de kalme gelijkmatigheid waarin zij is verlopen.

Met al de eenvoud die ik, van in onze studenten-jaren, altijd in U heb mogen waarderen, hebt gij U nooit tot het opbouwen van schitterende, maar dan ook wel meer gewaagde, nieuwe rechtsstelsels laten verleiden, doch steeds hebt gij naar billijke, maar ook streng juridisch verantwoorde beslissingen gestreefd langs de gebaande wegen van de klassieke rechtsleer en van de gevestigde rechtspraak, waarvan uw grondige kennis, gepaard aan een uitgebreide belezenheid, in al de met uw medewerking tot stand gekomen, en door U in een sierlijke taal gestelde, vonnissen uitstralen.

En ten bewijze dat gij aldus de belangen van de rechtzoekenden op voorbeeldige wijze gediend hebt, mag ik aanhalen dat het voorzeker de beroepen niet zijn tegen de vonnissen door deze Handelsrechtbank verleend die de rol der burgerlijke kamers van het Hof overlasten en dat de weinige uwer beslissingen die toch werden bestreden dan nog meestal zijn bevestigd geworden.

Ik mag derhalve in gemoede getuigen, Mijnheer de Referendaris, dat gij U jegens het gerecht en het

Vaderland verdienstelijk hebt gemaakt en het otium cum dignitate u naar recht en billijkheid toekomt.

Ik ben dan ook gelukkig hier te mogen aankondigen dat het Zijne Majesteit de Koning behaagd heeft U, als beloning voor de goede en trouwe diensten in het uitoefenen van uw ambt bewezen tot Commandeur der Kroonorde te benoemen.

Toespraak van de heer P. DELAHAYE,

Advocaat-Generaal bij het Hof van Beroep.

Mijnheer de Referendaris,

Het aftreden van een ambtgenoot, die het aandurfte de ouderdomsgrens te overschrijden, laat immer een gevoel van weemoed.

En wanneer deze ambtgenoot zo eminent en geleerd is dat een tijdschrift, het Rechtskundig Weekblad, kan aangezien worden als een bloemlezing van zijne overwegingen en hij zich gedurende meer dan drie-en-dertig jaar in ons midden wist te onderscheiden, dan sluit zich bij die weemoed de zekerheid aan van een verlies en de onzekerheid voor de toekomst ten opzichte van het ambt dat hij neerlegt.

Aan Uw toekomst, Mijnheer de Referendaris, waarin U het genot zult vinden dat de wijze vermag bijeen te rakelen, kan ik niet denken zonder, in een opwelling van dankbaarheid, het hoofd om te draaien naar Uw verdiensten.

Een Frans Hof zegde eens dat staatsinstellingen geen hart hebben doch het zegde niet dat diegenen, die de staatsambten bekleden, er geen hebben.

Van ganser harte ben ik hier de tolk van de heer Procureur-Generaal, van mijn ambtgenoten van het Parket Generaal en van het Parket en tevens van de rechtsonderhorigen om dankbaarheid te betonen aan hem die zich met grote toewijding aan zijn taak heeft gegeven.

Wij hebben U nog nodig, Mijnheer de Referendaris. Op Uw weg hebt U een vaandel geplant. De jongeren zullen er zich door aangetrokken gevoelen en wij hopen er ons steeds te kunnen onder scharen om verder samen te dienen.

Antwoord van de heer L. THUYSBAERT.

Mijnheer de Voorzitter,

Hooggeachte Vergadering,

Ik kan mijn verrassing, en, tevens, een gevoel van verlegenheid niet verhehlen bij het aanschouwen van de omvang en de luister die aan deze afscheidsplechtigheid werden gegeven.

Wanneer, enkele weken geleden, een Uwer mij, voor het eerst sprak van de wens, door de plaatselijke rechterlijke familie gekoesterd om, naar aanleiding van het nakend neerleggen van mijn ambt, een afscheidsplechtigheid in te richten, dan was mijn eerste reactie een afwijzend gebaar. Ik meende, inderdaad, goede redenen te hebben om er de voorkeur aan te geven in alle bescheidenheid en ongemerkt heen te gaan. Mijne Heren, de argumenten door de vriendschap ingegeven zijn sterker dan de beste en meest logische redeneringen. En ik heb gezwicht, doch niet zonder vooraf, met aandrang, te hebben gevraagd dat alles tot het strikt noodzakelijke zou beperkt blijven. En dat werd mij beloofd. Dat werd mij zelfs schriftelijk bevestigd door niemand minder dan de voorzitter dezer Rechtbank toen hij mij, amper acht dagen geleden, uitnodigde tot hetgeen hij noemde: « een zeer intieme viering ter gelegenheid van uw aftreden wegens het

bereiken van de wettelijke ouderdomsgrens ». En nu moet ik vandaag, tot mijn ontsteltenis vaststellen dat zelfs de woorden van de Voorzitter ener Rechtbank niet altijd naar de letter moeten worden opgevat.

Geachte vergadering, de aanwezigheid van zoveel eminente personaliteiten, de woorden die hier zijn gesproken, het prachtig geschenk dat mij is aangeboden, dat alles maakt mij verlegen, bewust als ik er van ben, al die hulde niet te verdienen. En toch, anderdeels, ik kan het niet ontveinzen, het doet deugd aan het hart en het stemt mij, die het voorwerp ben van zoveel blijken van waardering en genegenheid, tot een onmetelijke erkentelijkheid jegens u allen.

In de eerste plaats, gaat mijn dank naar U Mijnheer de Voorzitter, die zo welsprekend en, ik voeg er bij, in al te vleiende bewoordingen, de gevoelens hebt vertolkt van de magistraten dezer rechtbank ten opzichte van hun referendaris.

Wij hebben, Mijnheer de Voorzitter, onder uw wijze leiding, vele jaren samengewerkt. Wederzijdse waardering, onderling vertrouwen zijn steeds de kenmerken geweest van die samenwerking. En daarom neem ik dankbaar deze enige gelegenheid te baat om, vandaag, in het openbaar, getuigenis af te leggen van de grote verantwoordelijkheidszin waarmede gij, Heren Rechters, u kwijt van de kiese zending u door uw pairs opgedragen, n.l. recht te spreken in handelsaangelegenheden. Beter dan wie ook, heb ik kunnen vaststellen met welke diepe ernst elke zaak wordt onderzocht, hoe elke beslissing rijp wordt overwogen en uitsluitend is ingegeven door de betrachting, in iedere zaak en tegenover wie ook, de wet in alle eerlijkheid en onpartijdigheid toe te passen. Mijn samenwerking met de Rechtbank is dan ook altijd voor mij geweest een bron van grote voldoening, waaraan ik nog dikwijls zal terugdenken met een tikje heimwee, ongetwijfeld doch ook met een gevoel van grote waardering en oprechte genegenheid voor de Rechtbank, als zodanig, en voor elk van haar leden in het bijzonder.

Mijn tweede woord van dank gaat naar de woordvoerder van de leden der Balie, mijn ouwe trouwe vriend, Minister Orban. Wanneer ik zeg « oud » dan bedoel ik mij zelf, natuurlijk, maar wanneer ik spreek van « trouw » is hij het wel die ik op het oog heb. Mijnheer de Minister, of, liever, sta toe dat ik zeg: Waarde Vriend, ik dank U uit ganser harte voor de hulde die ge mij, namens uw confraters, gebracht hebt. Ik ben niet zo verwaand om alles wat ge van mij gezegd hebt voor waar te aanvaarden. Ik weet dat het de vriend is die zijn hart heeft laten gaan. En het is geen louter toeval dat het diezelfde vriend is die, op 27 Januari 1921, de dag van mijn benoeming tot Referendaris, de eerste was van wie ik een telegram van gelukwensen ontving en die vandaag, 13 April 1954, door zijn confraters gelast werd tot de aftredende referendaris het afscheidswoord te spreken. En in die tussenruimte van 33 jaar heeft de vriendschapsband die ons verbindt nooit de minste deuk gekregen. Ik dank u voor die trouwe genegenheid.

Ik dank de leden van de balie, en ieder van hen in het bijzonder, voor de warme sympathie waarvan ze steeds, ten mijnen opzichte, blijken hebben gegeven. Bij de uitoefening van uw edel beroep, Heren Advocaten, is het, vanzelfsprekend, meermaals gebeurd dat de uitslag niet heeft beantwoord aan uw verwachtingen, en ge wist zeer goed dat de Referendaris daar voor iets tussen was. En toch, hebben de aldus opgelopen ontgoochelingen nooit de hartelijkheid van onze betrekkingen kunnen schaden. Zonder enige ongepaste vergelijking te willen maken, geloof ik toch te mogen verklaren dat de betrekkingen tussen de Balie en de

Rechtbank van Koophandel te Sint Niklaas steeds het kenmerk hebben gedragen van een grote hoffelijkheid, van een onbeperkte wederkerige achting en van een nooit falende dienstvaardigheid. Indien ik, in mijn hoedanigheid van Referendaris, daartoe, in enige mate, heb kunnen bijdragen, dan verheug ik mij daarover ten zeerste en ik werd daarvoor ook ruimschoots beloond door de oprechte genegenheid die ik, vanwege al de advocaten van dit rechtsgebied, zonder uitzondering, heb mogen ondervinden.

Het weze mij toegelaten een bijzonder woord van dank te richten tot Meester Raphaël De Schrijver, de plaatsvervangende adjunct-referendaris, die reeds 15 jaar, met dezelfde belangloze bereidwilligheid, mijn plaats heeft ingenomen, telkenmale ik verplicht was, op wettelijke gronden, mij te recuseren. Ik dank hem hiervoor van harte en ook voor het groot aandeel dat hij heeft op zich genomen in de voorbereiding en de verwezenlijking van deze afscheidsplechtigheid.

Ik mag ook niet vergeten — en ik doe het vast niet — de man die, op een meer bescheiden maar daarom niet minder belangrijke plaats, bijna 20 jaar, mijn medewerker van elke dag is geweest: ik bedoel de verdienstelijke griffier der Rechtbank, de heer Loret. De heer Loret kent het griffiewerk als niet een; hij verricht het met een voorbeeldige stiptheid en een onbegrensde toewijding. Ik ben dan ook gelukkig, alvorens heen te gaan, hem, in het openbaar en ten overstaan van de hier aanwezige hoge magistraten hulde en dank te brengen.

Geachte Vergadering, mij rest nog een zeer voorname en dwingende plicht te vervullen: het is mijn eerbiedige en diepgevoelde dank te betuigen aan de eminente gasten die, door hun vererende aanwezigheid, een gans bijzondere luister aan deze plechtigheid hebben gegeven: in de eerste plaats, aan U, Mijnheer de Eerste Voorzitter, en aan U, Mijnheer de Advocaat-generaal, als vertegenwoordiger van de Heer Procureur-Generaal, die beiden zo welwillend zijn geweest de uitnodiging van de inrichters bevestigend te beantwoorden.

Ik weet niet of het gebruikelijk is — ik betwijfel het alleszins sterk — dat Mijnheer de Eerste-Voorzitter, in hoogsteigen persoon, de afscheidsplechtigheden bijwoont, die worden ingericht telkens een van zijn onderhorige magistraten zijn ambt neerlegt omdat hij de wettelijke ouderdomsgrens heeft bereikt. Indien ge, Mijnheer de Eerste-Voorzitter, deze voor mij zo vererende uitzondering hebt willen maken, die ik — ik mag het U verzekeren — zeer hoog op prijs stel en waarvoor ik U diep erkentelijk ben, dan dank ik dit wellicht aan het feit dat we samen, in onze helaas, reeds lang achter de rug liggende studententijd, bijna dagelijks, op en af, naar Gent togen, om er de lessen aan de Universiteit te volgen. Gij waart toen reeds de flinke vlaamsgezinde student, wiens schrandere geest wij bewonderden en benijdden, en het zou niemand van ons verwonderd hebben, had men ons toen reeds voorspeld dat ge eenmaal zoudt zijn: de hoogstaande, zo rijk begaafd en tevens de vlaamsvoelende Eerste-Voorzitter, waarop de Vlaamse rechtswereld zo lang gewacht heeft. Dat ge het gewaardigd hebt vandaag naar hier te komen om een gewoon referendaris uit een provinciestad te huldigen, daarvoor bied ik U en ook Mijnheer de Procureur-generaal, mijn eerbiedige diepgevoelde dank. De vleiende woorden, die ge tot mij hebt gericht, zijn mij recht naar het hart gegaan. Ik beschouw ze als de hoogste beloning die ik kon betrachten en als de bekroning van mijn lange loopbaan. Ik aanvaard ze dankbaar als het meest kostbaar erfgoed dat een vader aan zijn kinderen kan nalaten.

Ik dank, met dezelfde innigheid, de heer Staats-

minister Heyman, de Heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg, de heer Procureur des Konings, de heer Senator Van Gerven, de heer Bestendig Afgevaardigde d'Hanens, de heer Arrondissementscommissaris, de Heer Burgemeester der Stad, de heren Vrederechters Pauwels en De Nijs, de heer Stafhouder Muyaert, die allen, door hun tegenwoordigheid, blijken hebben willen geven van waardering en sympathie. Ik kan hun verzekeren dat ik daar zeer gevoelig aan ben en ook zeer dankbaar.

Mijnheer de Voorzitter en Heren Leden van de Rechtbank, Heren Advocaten en Ere-Advocaten, Mijnheer de Griffier en Heren Deurwaarders, ge hebt mij, in uw vrijgevigheid, een blijvende herinnering willen schenken aan uw genegenheid: een prachtig doek van onze talentrijke Vlaamse Meester Baron Opsomer. Ik dank U met ontroering voor dit edelmoedig gebaar. Ik dank u niet alleenlijk in mijn persoonlijke naam, maar ook in naam van vrouw en kinderen. Dat deze mooie schilderij, in mijn woning, een ereplaats zal innemen, is zo vanzelfsprekend dat het bijna banaal is het te verklaren.

Het was ook een delicaat gebaar vanwege de inrichters, mijn echtgenote bij deze huldebetoging te betrekken en haar met bloemen te bedenken. Ik dank er u om en ik verheug er mij om. Door de zware last van een kroostrijk gezin te dragen en de daarmee gepaard gaande zorgen op haar schouders te laden, heeft ze het mogelijk gemaakt dat ik zelf gans mijn activiteit kon besteden aan het vervullen van mijn ambtsplichten. Ik ben gelukkig haar vandaag, in uw aller tegenwoordigheid, hulde te brengen en dank te zeggen.

Geachte Vergadering, het werd gezegd en herhaald: ruim 33 jaar, heb ik het ambt van Referendaris bij deze Rechtbank bekleed. En al lijkt die ambtsperiode nog zo lang, toch ontveins ik niet dat het met een gevoel van weemoed is dat ik mijn ambt neerleg. Ik laat hier zoveel achter dat mij dierbaar was geworden: mensen die ik hoogachtte en mijn vrienden mocht noemen; mijn werk dat ik lief had, de Rechtswetenschap, die ik gepoogd heb te dienen naar mijn best vermogen en in de taal van mijn volk. Bij mijn heengaan uit ik, uit het diepste van mijn hart en van mijn gemoed, de wens dat het u allen goed moge gaan, dat diezelfde goede verstandhouding, datzelfde onderling vertrouwen, diezelfde wederzijdse waardering, die ik zelf, gedurende meer dan 33 jaar, hier, heb mogen medebeleven, ook in de toekomst, het kenmerk en het schoonste sieraad blijve van de Rechtbank van Koophandel van Sint-Niklaas.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Vergadering van 9 April 1954

Na de voordracht van Prof. Blockmans over de middeleeuwse heiligenverering en die van Professor Pée over de huidige rassen- en taalproblemen in de Antillen, kregen we de derde fase van het drieluik verleden - heden - toekomst door een futuristisch beeld van « Antwerpen 1980 », ons opgehangen door niemand minder dan de heer H. Cooreman. « Spreker, » zegde voorzitter Mr L. Rombaut in zijn inleidend woord, tot de vele aanwezige confraters die wilden weten hoe het er hier over 26 jaar zal uitzien, « is ingenieur in de burgerlijke bouwkunde, hoofdingenieur-directeur van

de Dienst van Stadswerken te Antwerpen, en als dusdanig hoofd van de afdeling Urbanisatie. Hij is de best geplaatste man om over het uitgekozen onderwerp te spreken. »

De heer Cooreman begon met er aan te herinneren hoe het begrip «stedeschoon», dat alleen oog had voor het esthetische uitzicht der stad, deze laatste jaren vervangen werd door dat van «urbanisme», dat daarenboven ook bedoelt een *efficiënte* stad te scheppen, waarin voor alle noden van te voren een adequate oplossing wordt voorzien. Stedebouw betekent nauwe samenwerking van een uitgebreid aantal specialisten. En om tot goede oplossingen te komen is zowel kennis van de vroegere stadsaangroei als doorzicht in de toekomstige ontwikkeling vereist.

Vóór de oorlog was er geen wetgeving op de stedenbouw. In 1945 werd er een koninklijk besluit getroffen, dat leidde tot de besluitwet van 1946. Deze laatste gelastte bepaalde gemeenten een plan van aanleg op te maken. Onder die plannen van aanleg hebben wij er algemene (die in grote lijnen de toekomstvoorziening weergeven voor een gemeente of stad, of ook voor een groep van gemeenten) of bijzondere, die dan détailuitwerkingen zijn van de eerste. Aldus kan men spreken over gemeenschappelijke algemene en gemeenschappelijke bijzondere plannen van aanleg. En tenslotte zijn er ook gewestelijke, nationale en zelfs internationale plannen.

In 1945 belastte de regering de stad Antwerpen ermede in verstandhouding met de negen randgemeenten een algemeen plan van aanleg voor de 16.000 Ha. grote Antwerpse agglomeratie op te maken, en daarenboven een reeks bijzondere plannen, waarin de toekomstige bestemming van elke vierkante meter grond werd voorzien. Dergelijke plannen mogen geen strak keurslijf worden, maar moeten levend blijven en aan te passen zijn aan gewijzigde omstandigheden.

De drie factoren waarmee het urbanisme vooral rekening moet houden zijn: wonen, werken en ontspanning. Maar het grootste probleem is datgene dat deze drie verbindt en dat ook de stad met de buitenwereld doet aanknopen: het verkeer. In het verleden drukte de haven als verkeersfactor haar stempel op Antwerpen. Ook in de toekomst zal men met haar in eerste instantie rekening moeten houden. Maar ook met de mogelijkheid dat alle (economische en andere) grenzen eens worden afgeschaft. En zo dient er niet alleen gezorgd voor een perfecte verbinding met het nabije Nederland, maar ook in de andere richtingen dienen verbindingswegen voorzien voor een sterk toenemend verkeer.

En dan brengt spreker een vermakelijk en van galgenhumor en zelfkritiek getuigend verhaal van de vele onaangename wederwaardigheden die de vreemdeling-in-Antwerpen ontmoet wanneer hij het aandurfte van buiten uit het hart van de stad te willen bereiken: te smalle straten, slechte wegdekken, onwelkome omleidingen, aanschuiven achter traagrijdende trams, lange halten vóór lichtsignalen, geharrewar bij onbevaakte drukke verkeerspunten, enz.

Naar het Zuiden toe werd en wordt de toestand verbeterd door de dubbele autostrade rechtstreeks te doen aansluiten op de Jan van Rijswijkklaan. Anderzijds blijkt de tunnel voor voertuigen nu reeds te klein om al het verkeer van en naar het Westen efficiënt op te slorpen: het aantal voertuigen dat er gemiddeld thans doorkomt is reeds zevenmaal zo groot als bij de opening in 1934. Naar het Oosten toe gaat nu nog steeds de beste (of moeten we zeggen: de minst slechte) weg over Mechelen en Leuven. Daar komt verbetering in doordat het traject Antwerpen-Lier-Leuven eerlang staatsbaan wordt. Maar de grote wegen, o.m. naar

Breda, Turnhout, Gent en Bergen-op-Zoom lopen nog steeds door alle agglomeraties.

Waar vóór de oorlog de spoorwegen 50 % van het vervoer van en naar de haven voor hun rekening namen, is dit thans reeds geslonken tot 35 % (als spreker dit zegt beginnen Mrs Ooms en de Fleurquin onrustig over hun stoel te schuiven). Het wegverkeer stijgt, vooral dit met speciale vervoermiddelen (tankwagens, camions voor geprefabriceerde asfalt, e.d.m.).

En nu iets over de toekomstplannen op gebied van verkeer. Om de middenstad van het haven- en doorgaand verkeer te ontlasten zal er een non-stop ringlaan worden aangelegd op de vestinggordel, en op hoogte van de verder afgelegen forten een tweede minder belangrijke ringbaan, deze laatste op de scheidingen der gemeenten, en dus niet door de dorpskommen.

De eerste ringlaan zal lopen van aan de grensscheiding Antwerpen-Wilrijk rond de stad tot achter Merkssem om door het Peerdsbos naar Nederland toe te gaan. Zij zal geen gelijkvloerse kruisingen hebben. Vermeedelijk zal van beide snijdende wegen tegelijkertijd de ene verlaagd en de andere verhoogd worden. Erlangs zal niet mogen gebouwd worden.

Naar het Westen toe is het mogelijk dat de ontworpen rechtstreekse autostrade naar Knokke (waarvan de werken sinds vóór de oorlog stil liggen) toch wordt aangelegd. Maar waarschijnlijker is het dat langs Gent een grote rechtstreekse verbinding met Kales tot stand komt. Deze baan zou dan te Zuiden van de stad moeten aansluiten op de ringlaan. Daartoe is ofwel een brug of een nieuwe tunnel nodig. Een brug is mooier, maar moeilijker te verwezenlijken: wijl ze 80 meter hoog moet zijn om de schepen door te laten, zou men te veel moeten onteigenen en ophogen om de oprij mogelijk te maken.

Teneinde het centrum van Groot-Antwerpen met het Oosten te verbinden werd afgezien van Carnotstraat-Turnhoutse Baan als verkeersader. In het verleden heeft men verkeerd gedaan door de bestaande smalle doch drukke straten te willen verbreden. Om het verbredingsplan van 1913 door te voeren, zou er thans nog voor anderhalf milliard fr. moeten onteigend worden. De grote weg naar het Oosten wordt de Plantin en Moretuslei, die langs een aan te leggen tunnel, onder het Ooststation door, aansluiting zal geven met de autostrade die door de vallei van het Schijn en verder langs het Albertkanaal Antwerpen met het Ruhrgebied zal verbinden.

Zo zullen dus alle hoofdwegen op de ringlaan uitmonden of er aansluiting op geven. Dit zal vooral het zware wegvervoer gunstig zijn. Er zullen dan ook werkelijke stations voor vrachtvervoer worden ingericht, met parkeerplaatsen, garages, eet-, slaap- en ontspanningsgelegenheden voor de chauffeurs, enz.

Het verkeer te water zal benevens over de Schelde en de dokken hoofdzakelijk over het Albertkanaal en — wanneer men daarover eindelijk zal uitgediscussieerd en tot een praktisch resultaat en verwezenlijking gekomen zijn — over het Moerdijkkanaal geschieden.

Wat het luchtverkeer betreft: een klein land als het onze kan zich niet méér dan één intercontinentale luchthaven veroorloven. Deurne met zijn «op regelmatige uren onregelmatig verkeer» is trouwens als vlieghaven ongeschikt, en de aanleg van een nieuw vliegplein (b.v. op de linkeroever) brengt te grote servitudes mede om lonend te zijn. Voor vrachtvervoer per vliegtuig komen ten andere enkel koopwaren in aanmerking die in verhouding tot hun gewicht zeer duur zijn, b.v. nylonkousen.

Dan komt spreker terug op de drie hoger vermelde factoren: woonst, arbeid en ontspanning. Op een kaart wordt getoond welke zônes als industrieel gebied wor-

den voorbehouden. Het zijn hoofdzakelijk het havengebied, een strook langs de Schelde te Hoboken en een langs het Albertkanaal. De stad moet ook van voldoende groen worden voorzien. Alle parken zullen blijven bestaan en buitendien zal rond de ringlaan een groenzone worden bewaard. Alleen de buurt van de 5e wijk is zonder groen, en daaraan is zonder massale afbraak en beplanting (en dus : zonder enorme kosten) niet te verhelpen.

Ten titel van voorbeeld belicht de heer Cooreman daarop enkele détailplannen. Vooreerst dat van het verkeersknooppunt der binnenstad : de Frankrijklei met als dwarsstraten Meir-Leysstraat-Teniersplaats-de Keyserlei en Kipdorpbrug (met de vijf er op uit komende straten)-Fr. Rooseveltplein-Gemeentestraat. Voor oningewijden mag het misschien reeds een verrassing zijn dat het verkeer over de Frankrijklei ettelijke malen intenser is dan dat over de slagader Meir-de Keyserlei. Maar zelfs de technici stonden verbaasd toen uit statistieken bleek dat de richting Kipdorpbrug-Fr. Rooseveltplein heel wat meer bedrijvigheid heeft dan onze « slagader ». Derhalve werd een plan ontworpen om een open tunnel aan te leggen die het verkeer over de leien zal voeren onder de genoemde kruisingen door. Dit plan zal opgeborgen blijven tot nadat de ringlaan zal zijn aangelegd, omdat vermoed wordt dat die verwezenlijking heel wat verkeer van de leien zal wegnemen. Maar toch werd het ontwerp gemaakt, opdat niets in de toekomst het eventueel graven van de tunnel zou komen dwarsbomen.

Het tweede détailplan behandelde de Harmonie en omgeving. Het verkeer uit Brussel zal eerlang over twee rijvakken doorlopen tot aan het Koning Albertpark. Dat van Mechelen zal worden omgeleid tot de Prins Boudewijnlaan-Floralienlaan-Generaal Lemanstraat. De twee zullen elkaar dus streffen aan de Driehoek. Het park zal een strook moeten afstaan voor een tweede rijvak om dit verkeer naar de Belgiëlei te voeren. Deze zelf zal anders worden aangelegd : de tram in het midden en twee rijvakken ernaast, en Boduognat zal de zoveelste te Antwerpen gestandebeelde zijn, die zijn krijgshaftige dromen op een rustiger plaats zal moeten voortzetten.

Wanneer men tot slot lichtbeelden begint te vertonen is dat altijd een gelukkig moment voor een ongelukkig verslaggever. Want dan kan deze steeds zeggen en schrijven dat hij, gezien de duisternis, geen notities kon nemen. En dit was ook thans het geval. Algemene en bijzondere, gemeentelijke, regionale en intercommunale plannen volgden elkaar op, teveel om weer te geven, maar vooral te veel om te onthouden.

En toen dan het licht terug aanging, en voorzitter Mr L. Kombaert, nadat de spreker een hartelijk applaus was te beurt gevallen, deze laatste dankte, en daarbij wees op het ontzaglijk werk dat alleen reeds het opmaken der plannen vergde (om van de verwezenlijking nog niet te spreken), konden wij ons dit, na al het gehoorde en geziene, ook gloeiend voorstellen. De voorzitter herinnerde uit eigen ervaring (qualitate gemeenteraadslid) aan de talrijke bijna onoverkomelijk lijkende moeilijkheden die de machthebbers der randgemeenten soms in de weg legden. Tot slot gaf hij dhr ir H. Cooreman rendez-vous om op de eerste Vrijdag van 1981 tijdens een nieuwe vergadering van de V.C. verantwoording te komen afleggen; « op 3 Januari » voegde de bezitter van een eeuwigdurende kalender er dadelijk aan toe.

Alvorens de vergadering te sluiten, werden als naar gewoonte nog een aantal vragen gesteld en beantwoord.

Hierbij viel vooral de gedesinteresseerde tussenkomst van Mr Ooms op, die voorstelde de leien-tunnel in ééns door te trekken, b.v. van aan de Violierstraat tot aan het gerechtsgebouw...

J. G.

MEDEDELINGEN

IIIe INTERNATIONAAL CONGRES VOOR SOCIAAL VERWEER

Plaatsgebrek verplicht ons het uitvoerig verslag over het belangrijk IIIe Internationaal Congres voor Sociaal Verweer, dat de vorige week te Antwerpen gehouden werd, uit te stellen tot het volgend nummer.

VRIJE UNIVERSITEIT TE BRUSSEL

Er wordt ons medegedeeld dat de heer Frede Castberg, rector der Universiteit te Oslo, een lezing zal houden op Maandag 3 Mei aanstaande, om 11 uur, in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (zaal René Marcq) over : « La vie constitutionnelle de la Norvège comparée à celle des grands pays occidentaux ».

De toegang tot deze lezing is vrij.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State : October 1953.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gementerecht, 4e afl. - April 1954. Tuchtstraffen. — Boekbespreking.

De Gemeentekeure, n° 60 - April 1954.

F.B., Wet van 30 December 1953 betreffende het verval van nationaliteit.

Nederlands Juristenblad, afl. 17 - 24 April 1954.

Dr E. D. Hirsch Ballin, Ontwerp Omroepwet en Auteursrecht. — De rechterlijke uitspraken in de zaken der « verdwenen kinderen ». — Mr J.L.F. Van Essen : Welke vorm voor de Europese samenwerking ? — Mr O. Begeman : Echtscheiding en weduwenpensioen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, n° 4344 - 24 April 1954.

Prof. Mr J. Wiarda : Overzicht van het goodwill-probleem in de Nederlandse privaatrechterlijke rechtspraak en literatuur, en enkele conclusiën daaruit (II). — Mr K. N. Kortweg : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht (III). — Y.D.C. van Duyn : Fiscale Notities.

De Heer Referendaris L. THUYSBAERT